

EIZ U MEDIJIMA

SRPANJ – KOLOVOZ 2016.

Možda smo ga prerano otpisali, Orešković s Mostom sprema zeznutu igru

Autor: Ivo Anić

NIJE LI vam smiješna suradnja Petrova i Tima Oreškovića?

U jesen 2009. godine Matko Bolanča, predsjednik uprave Plive objavljuje da kompanija u kojoj više nema poslovne vizije održivog biznisa, otpušta negdje oko 800 ljudi. Korporacija koja ostaje na dvije tisuće zaposlenika, najmanje u svojoj dugogodišnjoj povijesti, kreće u odlučujuću bitku za svoj opstanak na tržištu. Teva, kojoj je Pliva prva velika investicija u Europi, nakon što su kupili "Barr Pharmaceutical" i tom akvizicijom automatski dobili i Plivu, skeniranjem situacije u tvrtki donosi bilancu koja je poražavajuća.

Neto gubitak Plive iznosio je u tom momentu 255 milijuna kuna, a sam prihod pao je na otprilike istu brojku na odnosu prema godini ranije u kojoj je završni račun premašio 4,59 milijardi kuna. Teva, koja je po izjavama čelnih ljudi tvrtke u Zagreb došla da ostane, na mjesto glavnog direktora financija dovodi javnosti nepoznatog Tihomira Oreškovića. Tihomir je trebao, po postulatu tvrtke, osnažiti strateški dio poslovanja s genetičkim lijekovima koji Tevi godišnje donosi više od 10 milijardi dolara prihoda. Tihomir je naš najbolji izbor, kazao je Bolanča na konferenciji za novinare i predstavio Tima kao stručnjaka koji je četiri godine radio za Tevu u Kanadi i toj firmi, većinskom vlasniku Plive, otvorio nova tržišta posebno na Bliskom istoku i Africi. Vrhunski pregovarač, tim je atributima završio Bolanča svoje opservacije o Timu, a ovaj je dužnost preuzeo isti dan.

Dok se domaća javnost zabavljala načinom na koji je prodana Pliva i činjenicom da čak ni tvrtka, koja po svojoj logici poslovanja ne bi trebala propasti, u rukama nesposobnih propada, Tihomir Orešković je procijenio proizvodni trošak, viškove i uzroke lošijeg rejtinga i srezao broj zaposlenika, koji je po logici biznisa daleko premašivao poslovne standarde i proizvodnju pogona Plive. Visoke otpremnine zadovoljile su javnost koja je po hrvatskom običaju već sutradan usmjerena na druge afere, a Pliva ulazi, po stručnjacima, ali i po kasnijim procjenama u svoj gospodarski zamah. 2015.godine Pliva se vraća na stare i uhodane staze godišnje prodaje od preuzimanja od strane Barra, te ulaže u istraživanja i razvoj koji u lijekovima danas iznosi negdje oko 30 posto poslovanja Teve. Tihomir Tim Orešković kao potpredsjednik zadužen za razvoj poslovanja, te glavni financijski direktor pokazao se kao pun pogodak Teve, koja ga imenuje za glavnog financijskog direktora za Istočnu Europu, Mediteran, Izrael i Afriku.

Od Plive do Banskih dvora

Poslovni krugovi podržavaju njegovu nominaciju 23. prosinca 2015. Za mandatara nove vlade i oni koji dobro poznaju biznis pozdravljaju novog premijera republike Hrvatske. Jedan od njih je i Ivica Mudrinić koji je tada o mandataru rekao:

'Potrebno je riješi fiskalno stanje, reprogramirati određene dugove. Za to je potreban kredibilitet u međunarodnim financijskim institucijama to sigurno gospodin Orešković donosi sa sobom'

Ništa manje oduševljen nije bio ni Ivan Miloloža koji je naglasio da se Hrvatskoj Orešković trebao desiti odavno, a Luka Buričović, predsjednik Hrvatske gospodarske komore izjavio je da Tim ima iskustva sa sustavom, razumije upravljanje u kojem je polučio izvanredne rezultate i da svakako ima kompetencije koje su danas bit poslovanja suvremenih poduzetnika.

Ovakav izbor mandataru neuobičajen je za Hrvatsku, istakli su sindikati:

'Tu se uvodi nešto novo i zbog toga očekujemo i tražimo od takvog mandataru da ne zaboravi da je hrvatska socijalna država nakon toga da bude opredijeljen za socijalni dijalog', kazao je tada Krešimir Sever.

Kako je počeo njegov angažman u Vladi Domoljubne koalicije i Mosta opisao je nesuđeni ministar zdravstva Ante Ćorušić. On je pojasnio da Orešković isprva nije želio nikakav angažman u Vladi, a kamoli na poziciji njenog prvog čovjeka. Ćorušić je pojasnio da je ovaj nakon nekoliko mjeseci ipak pristao postati dio ekipe, a da je cijela ideja potekla od predsjednika HDZ-a Tomislava Karamarka.

Upućeni u tadašnje odnose između premijera i prvog potpredsjednika Vlade govore da je do loših odnosa između njih dvojice došlo kod izbora novog ministra branitelja Mije Crnoje, no odnosi su narušeni nakon što je predsjednica Republike bez prethodnog dogovora Oreškoviću uputila dokument kojim se razrješuje šef SOA-e Dragan Lozančić jer je, kako je navela, izgubio njeno povjerenje. Šok koji je uslijedio za Karamarka, ali i za samu Kolindu Grabar – Kitarović, koja je očekivala supotpis Oreškovića bez dodatnih konzultacija ili primjedbi bio je toliko velik da se u kuloarima naveliko govorilo kako će Tomislav Karamarko smijeniti svog mandataru u roku od nekoliko dana. 22. veljače Tomislav Karamarko je potpuno neočekivano u Varaždinu, na obilježavanju 26. obljetnice tamošnjeg HDZ-a, izašao s prijedlogom koji je Oreškovića stavio pred svršen čin. Za novog šefa braniteljskog resora predložio je ni više ni manje glavnog tajnika HDZ-a Milijana Brkića, i to je učinio bez ikakvih konzultacija s premijerom osobno. Kraj Tihomira Oreškovića tada su predviđali mnogi i on je za samu strukturu HDZ-a bio „dead man wallking“ politički mrtvac kojemu su dani odbrojani. No Tihomir Orešković pravio se nevješt i mantrao na svakoj tiskovnoj konferenciji kako nije doveden da se bavi međustranačkim odnosima niti prepucavanjima već da napravi posao.

I to je u idućem kvartalu i učinio.

„Posao“, kako je Tim nazvao svoj idući korak bio je formalna i pravna privatizacija tvrtki preostalih u državnom vlasništvu. Na listi se nalazilo 54. tvrtke među kojima su bile Hrvatske autoceste, Janaf, HEP, Plinacro, Hrvatske šume, Hrvatska lutrija, ACI, Jadrolinija, Zračne luke, Hrvatska pošta, Petrokemija i Brijuni Rivijera.

"Sve što nije strateško treba privatizirati da bi se kapital investirao za investicije koje će dovesti do smanjenja duga i bolje i uspješnije Hrvatske", rekao je premijer Orešković, a 15. je siječanj ove godine kada se vratio iz austrijskog Kitzbühela gdje je razgovarao s financijašima i kupcima državnog duga na neformalnom druženju u organizaciji bankarske grupacije UniCredit.

'To su kvalitetne investicije – mirovinski fondovi zainteresirani su za nekoliko tvrtki. To će biti korisno za građane Hrvatske. Situacija je win-win. Prvih 200 milijuna eura koje ću tražiti je za smanjenje javnog duga kako bismo povećali kreditni rejting, i to mi je bitno, da imamo manje kamate. Tih 200 milijuna eura bit će pozitivan signal i od kreditnih agencija i tako dobiti 1,5 milijardi kuna više u proračunu iduće godine.

Nećemo prodati sve tvrtke koje ste vidjeli na listi. One su tamo da možemo neke procese ubrzati. Na listi za prodaju će biti Končar (25 posto), Sunčani Hvar (17 milijuna eura), Eutelsat (30 milijuna eura) i Croatia osiguranje,'pojasnio je Orešković kako će prikupiti 200 milijuna eura. Kazao je i da Podravka nije u kombinacijama za prodaju. Hrvatska javnost digla se na noge, posebno oko Končara za koji se opravdano smatralo da nije tvrtka koje bi se država tako olako trebala riješiti no Tim je tvrdio drugačije, te najavio je da će u svom četverogodišnjem mandatu smanjiti nezaposlenost, povećati izvoz i dići stopu rasta preko tri posto.

Recept iz Teve prenio na Hrvatsku

Ono što je tada izgledalo kao suludi potez i rasprodaja državnog srebra, kako su navodili mediji, u svijetu biznisa zapravo je bilo kopija Timovog ulaska u Plivu. Korporacija, ovaj put država, restrukturiranjem svojih resursa pokušat će stati na zdravije noge i to je recept koji je Tihomir Orešković uradio za Tevu nekoliko puta, recept koji je spasio farmaceutsku tvrtku. Prodaja Ine, na kojoj je država zaradila oko 6 milijardi kuna, bila je zadnja velika privatizacijska transakcija, dok su svi daljnji pokušaji privatizacije uglavnom propadali jer vlade nisu imale političke snage donositi takve odluke, a najbolji primjer bila je Milanovićeva vlada koja je uspjela prodati jedino Croatia osiguranje za približno 900 milijuna kuna i na njemu, po analitičarima katastrofalno izgubiti na popularnosti, ali i financijski.

Nadalje, Tihomir Orešković je imao u planu uvesti toliko spominjani porez na imovinu i nekretnine s kojim je svaka parlamentarna stranka ulazila u predizborne utrke, ali niti jedna vladajuća struktura nije imala snage suočiti. Reforme? Pa zar to nije bio predizborni program Mosta i HDZ-a na kojima su i dobili potporu birača. Kada danas sagledamo situaciju iz tog mjeseca vidjet ćemo da je samo Tihomir Orešković spominjao popularne reforme i jedini ih namjeravao istinski i provoditi za razliku od Domoljubne koalicije koja je zapela već kod prve, a ona je bila radikalno smanjenje županija, što bi po procjenama stožera HDZ-a katastrofalno srozalo njihovo izborni članstvo koje upravo svoje utvrde vidi u vojsci poslušnika (ali i odanih birokrata) upravo u tim nerazvijenim županijama.

Mi nećemo prodati sve firme na listi koju ste vidjeli. U Končaru ćemo prodati nekih 25 posto (56 milijuna eura iznos), u Sunčanom Hvaru ćemo prodati udio za 17 milijuna eura, a prodat ćemo i udio koji nam je ostao u Croatia Osiguranju. Tu bismo trebali skupiti onaj spomenuti iznos od 200 milijuna eura - rekao je Orešković pa se osvrnuo na pozitivne trendove u hrvatskoj ekonomiji.

- Imali smo najveći rast industrijske proizvodnje u trećem mjesecu u EU - očekujem da će nam BDP rasti i da ćemo smanjiti proračunski deficit ispod zadanih tri posto koje propisuje EU.

I bio je u pravu.

Državni zavod za statistiku (DZS) objavio je prvu procjenu bruto domaćeg proizvoda (BDP) u prvom tromjesečju, a osam makroekonomista, koji su sudjelovali u anketi Hine, procijenili su u prosjeku da je gospodarstvo poraslo za 2,4 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Njihove procjene rasta kreću se u rasponu od 2 do 2,8 posto. Pozitivno je na BDP utjecalo i jačanje industrijske proizvodnje, koje je po analitičarima najjače do sada i neprestano raste, što je najdulji niz rasta još tamo od 2007.godine, a stručnjaci ga pripisuju pozitivnim ulaganjima i kretanjima na vanjskim tržištima koja su promijenila mišljenje o Hrvatskoj kao nesigurnoj zemlji za ulaganja, a velik dio posla, kazat će vam analitičari Hine obavio je baš u tom segmentu Tihomir Orešković, koji istina natuča Hrvatski, ali jako dobro zna kako funkcionira poslovni svijet i što taj isti očekuje od zemlje u koju dolazi.

U prvom tromjesečju proizvodnja je porasla za 6,8 posto u odnosu na lanjski kvartal i taj se trend može zahvaliti oporavku investicijskih aktivnosti, tvrde makroekonomisti koji očekuju rast bruto investicijskog kapitala za 3,7 posto na godišnjoj razini ako se nastave ovi pozitivni trendovi.

Zahvaljujući dobrim pokazateljima u prvom tromjesečju, većina makroekonomista povećala je procjene rasta gospodarstva u cijeloj 2016. Prema najnovijoj anketi Hine, osam makroekonomista u ovoj godini u prosjeku očekuju rast BDP-a za 1,4 posto, dok su prije tri mjeseca procjenjivali da će rast iznositi 1,2 posto. Pritom se njihove procjene rasta kreću u rasponu od 1 do 1,8 posto. Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD) nedavno je, pak, povećala procjenu rasta hrvatskog BDP-a u ovoj godini s 0,5 na 1,5 posto. Takav rast očekuje i Ekonomski institut Zagreb (EIZ)

Po svim činjenicama Tihomir Orešković radio je svoj posao kako je naučio i kako najbolje zna i umije u suvremenom korporativnom svijetu, dakle analizu, rezanje troškova i izlaz na ciljana tržišta i u tome je, ako brojke ne lažu, uspio kao i do sada u svojoj karijeri financijskog managementa koji ima jasna i nedvosmislena pravila.

Danas možemo 10,7 milijardi eura povući iz Europske unije, BDP je počeo rasti, vjerujem da će Europska unija opstati. Funta je pala, no već se danas vratila i čak je jača prije Brexita. I Hrvatskoj je krenulo, ja bih se najprije zahvalio malim poduzetnicima koji su pokrenuli tu ekonomiju - zaključio je Orešković, danas u svojstvu tehničkog mandataru Vlade na odlasku u svom znakovitom posjetu Sinju u kojem se sastao sa čelnicima Mosta i Božom Petrovom.

Je li Petrov s Oreškovićem postavio kamen temeljac jačem Mostu?

Most je danas brand, ustvrdio je Petrov i time jasno kazao u kojem smjeru će njegova sada već parlamentarna stranka ići. Dolaskom Tihomira Oreškovića u redove Mosta Božo Petrov dobio bi upravo to, brand među onima koji toj političkoj strukturi krucijalno nedostaju, a to su financijski stručnjaci suvremenog tipa koji jasno razumiju kretanja u današnjem svijetu biznisa. Božo Petrov koji je na prvu naišao na podsmijeh hrvatske javnosti i zjurade komentare o političkom mrtvacu koji će srozati ionako poljuljan rejting Mosta možda je upravo tim kadrovanjem u svoje redove postavio kamen temeljac za Most kao treću najveću stranku Hrvatske koju bi mogli profilirati izbori u rujnu. Most sa Tihomirom Oreškovićem ovaj će put imati jasan program i jasne reforme koje više neće biti neartikulirane ili utopijske kako se to pokazalo u koaliciji s HDZ-om već javnosti razumljive, kirurški ne odveć rizične i u konačnici – provedive.

Most bi tako s Tihomirom Oreškovićem mogao imati jedini pravi program koji neće imati ni SDP, a nikako HDZ koji toliko ovisi o svojoj vojsci poslušnika. SDP nije ni do sada imao snage za reforme pa nije ni očekivati koaliciju s Mostom jer je samo inačica HDZ-a po pitanju strukturalnih reformi, koje bi se pokazale ključne za gubitak idućih izbora. Tim dobro promišljenim potezom Most bi dobio još jedan važan segment, a to je prepoznatljivost u korporativnom svijetu što nije zanemariva činjenica ako uzmemo u obzir glasine o stranki Pametno kao projektu iza kojeg stoji jedna od najvećih bankarskih kuća u Hrvatskoj i njena informatička infrastruktura.

Ako Petrov da određenu slobodu Oreškoviću ovaj će ne sumnjamo napraviti u Mostu upravo ono što je napravio u Plivi i što je napravio u samoj državi kroz prethodan period.

Tihomir Orešković će se riješiti nepotrebnog kadra koji ionako srozava ugled Mosta, Tihomir Orešković će napraviti solidan program kako stranke tako i samih reformi kojima ona teži i Tihomir Orešković će potpuno ne sumnjamo, toj političkoj opciji naći i izdašne sponzore u predstojećoj kampanji.

Nije li preuranjena ocjena hrvatske javnosti kako je Tim Orešković fait accompli?

Nije li vam smiješna suradnja Petrova i Tima Oreškovića?

U rujnu bi moglo biti po staroj narodnoj poslovi, najslađe se smije onaj tko se zadnji smije.

TELEKOMUNIKACIJE

Hrvati sve više na Internetu, a priključci među skupljima u EU

Autor: Sandro Vrbanus

Ekonomski institut Zagreb objavio je analizu tržišta telekomunikacija u Hrvatskoj i Europskoj uniji

U elektroničkim komunikacijskim uslugama prošle je godine zabilježeno intenzivnije korištenje širokopojasnog pristupa Internetu te telefonskih usluga u pokretnoj mreži. Mjereno utrošenim gigabajtima, promet širokopojasnog Interneta u 2015. povećao se za 26,6 posto. U istom je razdoblju utrošeno 2 posto više minuta u pokretnoj mreži.

Ukupan broj poslanih SMS poruka prošle je godine bio 9,3 posto manji nego 2014. Broj poslanih MMS poruka još je više smanjen – i to za 12,4 posto. U nepokretnoj je mreži u 2015. utrošeno čak 12,7 posto manje minuta u usporedbi s godinom ranije – stoji u publikaciji Sektorske analize Ekonomskog instituta Zagreb.

Broj internetskih priključaka kao i promet širokopojasnog pristupa Internetu u prva tri mjeseca ove godine su rasli. Ukupni broj priključaka bio je 5 posto veći u usporedbi s istim razdobljem lani.

S 22,86 pretplata širokopojasnog Interneta (putem nepokretne mreže) na 100 stanovnika u lipnju 2015. Hrvatska se, unatoč rastu broja kornika, nalazi na začelju liste zemalja EU-a, zajedno sa Slovačkom, Bugarskom, Rumunjskom i Poljskom. Najveći broj pretplata na 100 stanovnika imale su Nizozemska i Danska.

Po cijenama paketa usluga u listopadu 2015. Hrvatska je znatno iznad prosjeka EU-a. Naime, minimalna mjesečna cijena paketa koji uključuje Internet brzine 30 do 100 Mbps, fiksni telefon i TV uslugu u Hrvatskoj je bila 60,41 euro (korigirano za paritet kupovne moći). Prosjek EU-a iznosio je 43,45 eura. Najveće cijene zabilježene su u Portugalu (73,32 eura) i Irskoj (69,18 eura). S druge strane, značajno manje cijene od prosjeka bile su u Francuskoj (23,63 eura) i Poljskoj (24,95 eura).

I za kraj – o plaćama u sektoru. Prosječna mjesečna bruto plaća u 2015. godini u sektoru telekomunikacija iznosila je 13.555 kuna. U odnosu na 2014. godinu nominalno je bila veća za 4,7 posto, a realno za 5,2 posto. U usporedbi s prosječnom plaćom na razini ukupnog gospodarstva, prosječna plaća zaposlenih u telekomunikacijama u 2015. bila je veća čak 5.500 kuna.

Prošlu je godinu sektor telekomunikacija završio s ukupno 7.743 zaposlenašto je činilo 0,7 posto ukupnog broja zaposlenih u Hrvatskoj.

PRODANE OBVEZNICE

Marić sretan s novim zaduženjem, stručnjaci baš i ne

Autor: Luka Filipović

Foto: Cropix / Goran Mehkek

Ministar financija Zdravko Marić izuzetno je zadovoljan kako je prošlo jučerašnje izdanje petogodišnje obveznice na domaćem tržištu. Prikupljeno je oko šest milijardi kuna uz rekordno nisku kamatu od 2,75 posto i prinosom od 2,85 posto. S druge strane, ekonomski stručnjaci smatraju kako i nema nekog velikog razloga za slavlje

'S obzirom na to da se radi o najnižoj kamati do sada, možemo reći da smo zadovoljni. Interes je bio velik kako bankarskog sektora tako i ostatka financijske industrije. Sve je bilo u skladu s planom, odlučili smo se na malo veći iznos i cijena je prilično zadovoljavajuća', rekao je za tportal Marić.

Nešto više od polovice posuđenog iznosa, točnije 3,5 milijardi kuna otići će na otplatu stare obveznice koja dolazi na naplatu 22. srpnja. Marić ističe kako je riječ o značajnoj uštedi jer je stara obveznica imala kamatu od 5,75 posto, a refinanciranjem će se kamata gotovo prepoloviti.

'Druga je dobra strana novog izdanja jačanje valutne strukture hrvatskog duga jer se radi o kunskoj obveznici. S time jačamo našu valutu', naglasio je Marić.

Ekonomski analitičar Damir Novotny pak smatra kako se Vlada nema čime hvaliti jer zaduženjem na domaćem tržištu istiskuje gospodarski sektor.

'Domaće tržište je izuzetno likvidno zahvaljujući politici Hrvatske narodne banke. Država je tih šest milijardi kuna uzela privatnom sektoru. Poznat je slučaj kada je država gladna novca ona istiskuje poduzetnike s tržišta sa svojim relativno visokim prinosima i kamatnim stopama. Onda će privatne kompanije plaćati još više kamatne stope. Pogledajmo samo susjednu Sloveniju koja se zadužuje ispod jedan posto', upozorava Novotny.

Za Marića njegova kritika nije korektna. Ističe kako je likvidnost sustava izuzetno velika već nekoliko godina, ali nije uspostavljen dovoljno protočan kanal prema gosparskom sektoru.

'To nije jednostavan problem. Isto muči i Europsku centralnu banku', izjavio je Marić.

Prema planu financiranja Ministarstvo financija u ovoj godini planira i jedno izdanje euroobveznice. Prvi pokušaj je bio početkom lipnja, ali se sve odgodilo zbog nestabilne političke situacije u Hrvatskoj što je poskupilo cijenu zaduživanja. Marić kaže kako se i dalje prati situacija na međunarodnom tržištu i da će se na njega izaći kad to bude oportuno.

Glavni ekonomist Societe Generale Splitske banke Zdeslav Šantić misli kako Hrvatska bez funkcionalne vlade teško može izaći pred strane investitore. On očekuje još jedno zaduženje na domaćem tržištu.

'Razina prinosa na koja je ostvarena na novom izdanju s obzirom na rizik koji imamo i kretanja na međunarodnom tržištima je povoljna. Posljedica je to ekspanzivne politike Hrvatske narodne banke i visoke likvidnosti u financijskom sustavu. Kako se stvari razvijaju na međunarodnom tržište kapitala s obzirom na Brexit i visok rizik Hrvatske, uvjeti na domaćem tržištu su daleko povoljnije. Ali u 2017. obveze su veće, tad nam dospijevaju dvije domaće obveznice i jedna inozemna plus proračunski deficit. Radi se o dosta velikom iznosu i tad ćemo biti prisiljeni jedan dio toga pokriti na stranom tržištu', upozorava Šantić.

On se za razliku od Novotnyja ne boji kako će zaduživanje države kod domaćih banaka u kratkom roku podići kamatne stope privatnom sektoru jer je, ističe još jednom, likvidnost financijskog sustava izuzetno velika.

Ovo najbolje pokazuje kakva nam je ekonomija!

Ekonomist Željko Lovrinčević upozorio je kako je sve veća razlika između njemačke i hrvatske obveznice. 'Prvi put nakon niza godina razlika u prinosu između njemačkog bonda i hrvatske desetogodišnje obveznice povećala se na 400 baznih bodova. Zamislite da je stanje na tržištu normalno i da su kamate na njemačke obveznice uobičajena tri posto. U takvim uvjetima Hrvatska se ne bi mogla zadužiti ispod sedam posto, što pokazuje kakva nam je ekonomija', rekao je Lovrinčević za Večernji list.

KONTROLNA TOČKA

KOMENTAR Što je opasno u hrvatskoj suradnji s Ifo institutom

Autor: Viktor Vresnik

Foto:Goran Mehkek / HANZA MEDIA

Svi hrvatski reformski planovi zakazali su kad su oni koji su ih trebali provesti u jednom trenutku shvatili da takvom reformiranom zemljom više ne bi znali upravljati

Netko je opet spomenuo Ifo institut i, priznajem, strah me je. Ne zbog uglednog njemačkog instituta koji je donedavno na čelu imao jednog od najutjecajnijih svjetskih ekonomista Hansa Vernera Sinna i čiji stručnjaci su sigurno sposobni napraviti model ekonomije za malu mediteransku državu, strah me je zbog naše sklonosti da sudbinu zemlje krojimo prema receptu nekoga tko ovdje ne namjerava živjeti. Još više od toga strah me je vlasti koja se sama boji preuzeti odgovornost za vođenje države, pa onda u potrazi za dodatnom pameću, na neutralnom terenu, pronalazi stručnjake koje će, propadne li projekt, moći jednostavno okriviti za neuspjeh - jer "rekli su nam".

Njemački ugledni think tank nije prva institucija s kojom smo pokušali. Dosad su nam programe već pisali u MMF-u, Svjetskoj banci, Bruxellesu... Našu prvu reformu poreznog sustava projektirao je također Nijemac - hajdelberški profesor Manfred Rose, ideja je bila oporezovati prihod i imovinu, a kapital osloboditi poreznog tereta. Ekonomski savjetnik Ivice Račana bio je jedno vrijeme i jedan od autora mađarskog kapitalističkog uzleta, uvjereni liberal Lajos Bokros; napisao je program, ali nije se uspio susresti s Račanom koji je svoj tim (Crkvenac, Kuštrak, Rohatinski) ipak usmjerio prema MMF-u. Vremena su srećom bila dobra, novca je bilo u izobilju, pa krivce za prekomjerne troškove u to doba prozivamo tek danas. Da, autoceste su bile skupe, dugo ćemo za njih plaćati kamatu, ali htjeli smo ih, odluka je bila naša, a problem je, kao i uvijek, nastao s našim kasnijim lošim upravljanjem.

Ako me sjećanje ne vara, samo je dvoje hrvatskih premijera za ozbiljne reforme odlučilo upregnuti kvalitetne izvanstranačke timove domaćih stručnjaka - Nikica Valentić, čije je reforme osmislio tim okupljen oko Ekonomskog instituta Zagreb (EIZG), i Jadranka Kosor, kojoj je ekipa s istog instituta napisala Program gospodarskog oporavka. Valentićeva se reforma smatra uspjehom iako cijeli paket nikada nije bio završen. Program Jadranke Kosor u Vladi nije imao tko provesti. Čak i da je imao, svi hrvatski reformski planovi

zakazali su kad su oni koji su ih trebali provesti u jednom trenutku shvatili da takvom reformiranom zemljom više ne bi znali upravljati.

Ekonomski institut Zagreb jedan je od kvalitetnih think tankova koji rade na budžetu države (drugi je nešto manje u javnosti eksponiran Institut za javne financije - IJF) i kojima se država sramotno malo koristi. Suradnje nedostaje i među samim think tankovima. Dok se naša dva, pameću najkoncentriranija instituta EIZG i IJF danas bore protiv nametnutog, a vjerojatno neozbježnog i s obzirom na izvore financija opravdanog spajanja, vrhunski njemački instituti ((Ifo, Kiel, Halle i RWI Essen) često u javnosti nastupaju zajednički, surađuju na projektima, konzultiraju vladu i zastupnike u Bundestagu. Nisu objedinjeni jer Njemačka je federacija, a bogate savezne države vole autonomiju svojih think tankova.

Ivana Maletić, HDZ-ova zastupnica u Europskom parlamentu i osoba s kojom se u stranci ozbiljno računa kad se govori o kreiranju budućih ekonomskih strategija, nedavno je program Ifo instituta za Hrvatsku koji je 2014. naručila Zaklada hrvatskog državnog zavjeta predstavila tek kao polazišnu točku u izradi vlastite, HDZ-ove strategije, gdje se vodilo računa i o analizama Europske komisije, Svjetske banke, MMF-a, ali i naših instituta (napokon), a koja nikad nije bila predstavljena javnosti i koju je vlada Tihomira Oreškovića odbacila.

Nova strategija, koliko se dosad moglo iščitati iz škrtog predstavljanja programa vjerojatnog budućeg HDZ-ova šefa Andreja Plenkovića, trebala bi se temeljiti na pravnoj sigurnosti, stabilnom poreznom sustavu i jačanju doprinosa monetarne politike u stvaranju dugoročno održivog rasta, čime se bavio i Ifo institut, koji je javnosti uskratio objavu svojeg dokumenta prije završetka prošle izborne kampanje "kako bi se izbjegla povezanost instituta s bilo kojom strankom koje sudjeluju u izborima".

Jednom kad je bila objavljena, Ifoova studija o Hrvatskoj mnoge je razočarala, jer izostao je najavljavani "revolucionarni moment". Konzervativni Nijemci ustrajali su na planu restrukturiranja gospodarstva, podizanju produktivnosti i polaganoj deeurizaciji monetarne politike, uz kombiniranu internu i eksternu devalvaciju kune, što je zapravo jedini iznenađujući detalj i odstupa od proklamirane politike Bruxellesa. Laboratorijski hladan, dijagnostički i statistički nesporno točan, to je uz sve mane dosad najkompleksniji dokument serviran jednoj našoj vladi zajedno sa setom preporuka za daljnje moguće postupke. U svakom slučaju to je odlična polazišna točka za izradu ne bilo kakve, nego dobre domaće ekonomske strategije.

Dokument je danas na raspolaganju svima, što znači i SDP-u kao jedinom drugom ozbiljnom pretendentu na jesensku izbornu pobjedu (Google: Ifo Report on Croatia). Zapravo, jedino čega se bojim više od doslovnog preslikavanja Ifoovih zaključaka u hrvatsku dnevnu politiku je SDP-ova najava da će nakon izbora nastaviti gdje su stali. Nastavak lošeg nikad ne vodi dobrom, zato su, pobogu, ni zbog čega drugog, prije pola godine izgubili izbore.

BRUXELLES IZAZVAO UZBUNU

Može li se konverzija švicaraca poništiti?

Autor: Luka Filipović

Izvor: Reuters , Autor:REUTERS/Adam Stepien/Agencija Gazeta

Opomena koju je Hrvatska dobila od Europske komisije zbog konverzije kredita iz švicarskih franaka u eure unijela je nemir među građane kojima je taj zakon pomogao. Boje se kako bi moglo doći do poništenja konverzije. Stručnjaci kažu kako je to nemoguće

Ministar financija Zdravko Marić više je puta ponovio kako nema povratka na staro jer je više od 90 posto konverzija već napravljeno.

Sličnim riječima bivše dužnike u francima umiruje i Maruška Vizek, znanstvenica s Ekonomskog instituta u Zagrebu. Ali ona upozorava na to kako bi zbog konverzije na kraju mogli ispaštati svi porezni obveznici.

'Građani koji su napravili konverziju kredita nemaju razlog za brigu jer je zakon konzumiran, a oko 50 tisuća kredita s klauzulom u švicarskom franku konvertirano je u eurske kredite. Porezni obveznici pak imaju razloga za brigu jer će odštetu bankama zbog provođenja konverzije snositi baš oni. Nije prvi put da porezni obveznici snose troškove populističkih politika, a s obzirom na stanje u državi, vjerojatno neće biti ni zadnji', rekla je za tportal Vizek.

Zbog čega je Europska komisija (EK) uopće opomenula Hrvatsku? Bruxelles smatra kako je izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju i Zakona o kreditnim institucijama Hrvatska prekršila europske ugovore.

Vlada mora do sredine kolovoza odgovoriti na to upozorenje, a ako Komisija ne bude s tim zadovoljna krajnji korak je pokretanje postupka pred sudom Europske unije u Luxemburgu. U slučaju gubitka spora Hrvatska može biti novčano kažnjena.

Mnogo opasnije za Hrvatsku je što svim ovim banke dobivaju još jedan argument za traženje odštete. Njihova procjena je ta da su zbog konverzije izgubile oko osam milijardi kuna.

Banke prijete podizanjem tužbe protiv Hrvatske Međunarodnom sudu za rješavanje investicijskih sporova (ICSID) u Washingtonu zbog povrede pravne osobnosti i umanjenja dobiti.

Poznato je kako je Vlada Tihomira Oreškovića ušla u pregovore s bankama o modelu njihova djelomičnog obeštećenja. Spominjala se mogućnost uvođenja određenih poreznih olakšica bankama na dulji niz godina.

Izgledno je da će konačno rješenje morati iznaći nova vlada. Možda baš SDP-ova na čelu sa Zoranom Milanovićem koja je i uvela sporni model konverzije.

CEIZ INDEKS

Rast BDP-a usporit će u drugom kvartalu 2016.

Autor: H

Prosječna vrijednost CEIZ indeksa je u prva dva mjeseca drugog tromjesečja smanjena za 0,43 indeksna boda u odnosu na prosjek iz prvog tromjesečja ove godine, što sugerira da će hrvatskog gospodarstvo i u drugom tromjesečju nastaviti rasti, ali da će rast biti usporen, objavio je u utorak Ekonomski institut Zagreb. Prema podacima EIZ-a, CEIZ indeks je u travnju i svibnju ove godine ostvario prosječnu vrijednost koja je za 3,7 indeksnih bodova veća u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Istovremeno je, pak, prosječna vrijednost CEIZ indeksa u prva dva mjeseca drugog tromjesečja 2016. godine bila za 0,43 indeksna boda manja od prosječne vrijednosti CEIZ indeksa u prvom tromjesečju 2016. Analitičari EIZ-a napominju kako za pouzdaniji zaključak o kretanju BDP-a u drugom tromjesečju ove godine treba pričekati objavu vrijednosti CEIZ indeksa za zadnji mjesec drugog tromjesečja, odnosno za lipanj.

CEIZ indeks je mjesečni složeni indikator poslovnog ciklusa razvijen na Ekonomskom institutu Zagreb, a svrha mu je pružiti pravovremenu informaciju o trenutnom stanju poslovnoga ciklusa, zbog čega se vrijednost CEIZ indeksa mijenja istodobno s promjenama poslovnog ciklusa.

ANALIZA MARUŠKE VIZEK

POLJOPRIVREDA U HRVATSKOJ NIJE STRATEŠKA, ONA ODUMIRE Katastar još iz doba Austro-Ugarske

Autor: Jutarnji.hr

Foto: Boris Kovačev / CROPIX

Stanje zemljišnih knjiga toliko je nesređeno da je država nedavno otkrila i novih stotinjak tisuća hektara poljoprivrednog zemljišta za koje nije znala

Uz ljude, najvredniji resurs koji Hrvatska ima jest zasigurno prostor. Ta činjenica, međutim, nikad ne dođe toliko do izražaja kao pred parlamentarne izbore kada političke stranke predstavljaju svoje ekonomske programe. U tim dokumentima poljoprivreda, sektor kojem je upravo prostor najvažniji proizvodni faktor, redovito bude naznačena kao strateški sektor. Do izražaja je to došlo i tijekom prethodna dva tjedna kada su se naše dvije najveće stranke utrkivale koja će prije sklopiti predizborni savez s HSS-om, strankom koja tradicionalno zastupa poljoprivrednike, iz čega bi promatrač neupućen u hrvatsku političku zbilju mogao pogrešno zaključiti da je stvaranje preduvjeta za razvoj učinkovite poljoprivredne proizvodnje najpreča aktivnost na listi poslijeizbornih prioriteta.

Premda se mnoge gospodarske grane, uključujući za Hrvatsku presudno važan sektor turizma, ne mogu uspješno razvijati bez kvalitetnog upravljanja prostorom, u Hrvatskoj je takav pristup prostoru posve izostao. Posljedice ovog deficita su najbolje vidljive baš u poljoprivrednom sektoru. Baš zbog toga poljoprivredu možemo proglasiti i najzapuštenijim, ako ne i odumirućim gospodarskim sektorom.

Proizvodnja žitarica i proizvodnja ostalih poljoprivrednih proizvoda i proizvodnja stoke od 2009. se primjerice smanjila za jednu petinu. Istovremeno, u zemljama regije proizvodnja stoke narasla je za 14 posto, a proizvodnja poljoprivrednih proizvoda za 8 posto. Nije naodmet napomenuti i da danas proizvodimo 37 posto realno manje stoke i 30 posto manje poljoprivrednih proizvoda u odnosu na zadnje socijalističko desetljeće. To ujedno znači i da premda turističkih dolazaka imamo sve više, sve smo manje sposobni tim turistima ponuditi hranu iz vlastite proizvodnje. Neuređeno poljoprivredno zemljište definitivno nije jedini razlog za tiho urušavanje poljoprivredne proizvodnje, ali je zasigurno jedan od najvažnijih.

Naime, intenzivno bavljenje poljoprivrednom zahtijeva, među ostalim, i velike površine zemljišta. Međutim, površine koje obrađuju naši poljoprivrednici vrlo su malene. Prosječno poljoprivredno gospodarstvo tako koristi 5,6 hektara zemljišta, a prosjek Europske unije je 14,5 hektara. Ova diskrepancija izravan je rezultat činjenice da je prosječna veličina poljoprivredne čestice 2,4 hektara, što je šest puta manje od europskog

prosjeaka. Država, koja sama raspolaže trećinom poljoprivrednog zemljišta u zemlji, u posjedu ima čak 500 tisuća čestica koje imaju površinu manju od jednog hektara. Jasno je stoga ako ne želimo biti ovisni o uvoznjoj hrani, morat ćemo se za početak pozabaviti okrupnjivanjem (komasacijom) zemljišta. No, čak i da se odlučimo izdvajati procijenjenih 1500 eura po hektaru za troškove komasacije (koju su neke razvijene europske zemlje provele početkom prošlog stoljeća), njezinu provedbu će usporavati drugi veliki deficit u našem pristupu upravljanja prostorom - nesređene zemljišne i katastarske knjige.

Dobar primjer ovog deficita opet se jako reflektira na poljoprivredu. Država tako u posjedu ima i 70 tisuća hektara zemljišta koje je u zemljišnim knjigama zavedeno kao "općenarodna imovina". Zemljišne knjige toliko su nesređene da je država nedavno otkrila i novih stotinjak tisuća hektara poljoprivrednog zemljišta za koje nije znala da je njezino. To i bilo koje drugo zemljište puno je teže okrupniti ako podaci u katastarskim i zemljišnim knjigama ne odgovaraju stanju na terenu, što je nažalost slučaj s većinom čestica.

Osnovni problem je to što je jedina sustavna izmjera 5,6 milijuna hektara hrvatskog prostora napravljena sredinom 19. stoljeća, u vrijeme dok je Hrvatska bila sastavni dio Austro-Ugarske Monarhije, na što se nadovezuje i nebriga oko registriranja vlasničkih prava nad česticama tijekom socijalizma. Bez obzira na poražavajuće stanje dva ključna prostorna registra, Hrvatska je do sada uspjela zaključiti procese katastarske izmjere, javnog izlaganja i puštanja u službenu uporabu novih zemljišnih i katastarskih knjiga za otprilike samo 5 posto od ukupnog broja katastarskih čestica, pri čemu je za oko 70 posto površine zemlje osnova za grafičke i alfanumeričke podatke zemljišnih evidencija i dalje izmjera napravljena za vrijeme Franje II. Austrijskog.

Nesređenost registara nekretnina ne utječe, međutim, samo na poljoprivredu. Ona ima izravne posljedice i na turizam, ali i ostale gospodarske grane jer ona otežava i kvalitetno prostorno planiranje i nove investicije. Nesređenost registara znatno smanjuje i ažurnost sudova i pravnu sigurnost. No, kako su i komasacija i sređivanje zemljišnih i katastarskih knjiga procesi koji na samom početku iziskuju znatna financijska sredstva, dok njihove ekonomske koristi često nadilaze četverogodišnji izborni ciklus, nositelji politika nisu motivirani za njihovo pokretanje. Zbog činjenice da su ova dva procesa i mukotrpa i strateška, ali i zbog činjenice da su kod nas same ingerencije za upravljanjem prostorom i njegovim registrima podijeljene, nije neko iznenađenje što se, kada su u pitanju komasacija i sređivanje zemljišnih knjiga, nismo maknuli puno dalje od početka. I dok god je tako, naše političke stranke se mogu na poljoprivredu zaklinjati koliko god žele, no ona definitivno neće imati niti osnovne preduvjete da bude naša strateška djelatnost.

GRAĐANI NEĆE U DUG

Kunski krediti na 35% tržišnog udjela, traženiji od eura

Autor: Ljubica Gatarić

Foto: Miranda Cikotic/PIXSELL

Za stan od 50 kvadrata u Zagrebu treba raditi dvije godine manje – 8 godina, no svejedno iznos ukupnih stambenih kredita pada

Cijene stanova i kamate na stambene kredite nikad nisu bile niži, no neovisno o tome ljudi se i dalje drže podalje od banaka. Ukupna kreditna zaduženost stanovništva spustila se ispod 118 milijardi kuna, a osim nenamjenskih potrošačkih kredita koji lagano rastu, svi su drugi krediti u padu.

Konverzija je izbrisala oko 6 milijardi kuna kreditnog duga, ali i mimo konverzije ukupno zaduženje stanovništva u godini dana spustilo se dodatne 4 milijarde kuna. Proces razduživanja stanovništva prisutan je osmu godinu zaredom, a kao rezultat krize dogodio se i povratak kuni!

Domaća valuta dostigla je dosad najveću zabilježenu razinu udjela u ukupnim kreditima od 35,1 posto, a kunski su krediti jedina roba koja se pojačano traži u bankama. I kad uzimaju kredite, ljudi se u pravilu zadužuju na kraći rok ili se radi o obnavljanju minusa. Novi stan od 50-ak četvornih metara može se u Zagrebu kupiti za približno pola milijuna kuna.

Cijena jednog kvadrata stana odgovara protuvrijednosti dviju mjesečnih plaća, pa bi za takav stan trebalo raditi nešto više od osam godina. Zbog pada cijena i laganog povećanja plaća poboljšao se i indeks priuštivosti nekretnina, pa je, primjerice, prije četiri godine za stan od 50 kvadrata trebalo izdvojiti deset godišnjih plaća.

– Ljudi su oprezni i ne uzimaju kredite jer se tržište rada nije dovoljno oporavilo, a neizvjesnost koja je prisutna u zemlji utječe na odluke o kupnji trajnih dobara znatnije nego što se misli – komentirala je ekonomistica Maruška Vizek.

Hrvatska narodna banka u najnovijoj analizi financijske stabilnosti ističe da su se kamate na nove kunske kredite izjednačile s eurskima, a ukupni izdaci stanovništva za kamate spustili na 5 posto vrijednosti godišnjeg dohotka.

– Postojani rast prometa u trgovini na malo pokazuje da kod stanovništva postoji prostor za potrošnju, ali građani odgađaju dugoročna zaduženja dok god situacija u zemlji ne bude stabilna – kaže Maruška Vizek.

TRŽIŠTE RADA

Kako natjerati one koji mogu raditi, a ne rade, da se trgnu?

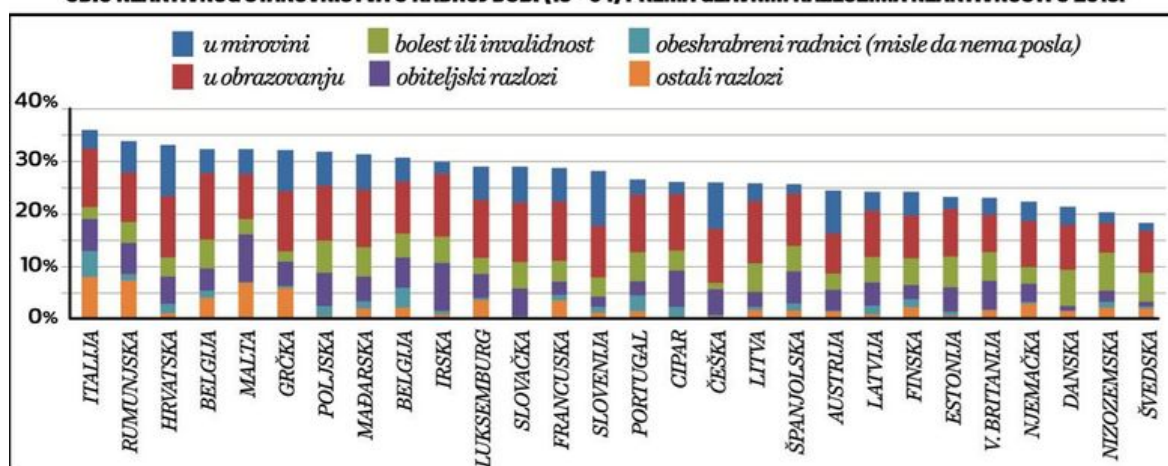
Autor: Iva Tomić/Ekonomski institut Zagreb

Treba omogućiti posao na pola radnog vremena i plaću za viši standard

S trećom po visini stopom nezaposlenosti među zemljama Europske unije, koja je u razdoblju krize ubrzano rasla, te posebno izraženom visokom stopom nezaposlenosti mladih, u posljednjih nekoliko godina hrvatsko tržište rada našlo se u središtu javnog interesa.

Tako su političari gradili kampanje na obećanjima o smanjenju nezaposlenosti, mediji pisali o njezinu konstantnom povećanju i nemogućnosti zapošljavanja te posljedično sve većem iseljavanju, a različiti stručnjaci predlagali načine kojima bi se ovaj veliki problem hrvatskoga gospodarstva, ako ne riješio, barem donekle ublažio. Međutim, ono što je pomalo ostalo izvan fokusa svih tih rasprava je jedan, dugoročno gledano, još ozbiljniji problem prisutan na hrvatskom tržištu rada. To je izuzetno niska aktivnost stanovništva, odnosno velik broj onih koji niti formalno rade, niti aktivno traže posao, a u dobi su kada bi trebali sudjelovati na tržištu rada.

UDIO NEAKTIVNOG STANOVNIŠTVA U RADNOJ DOBI (15 - 64) PREMA GLAVNIM RAZLOZIMA NEAKTIVNOSTI U 2015.

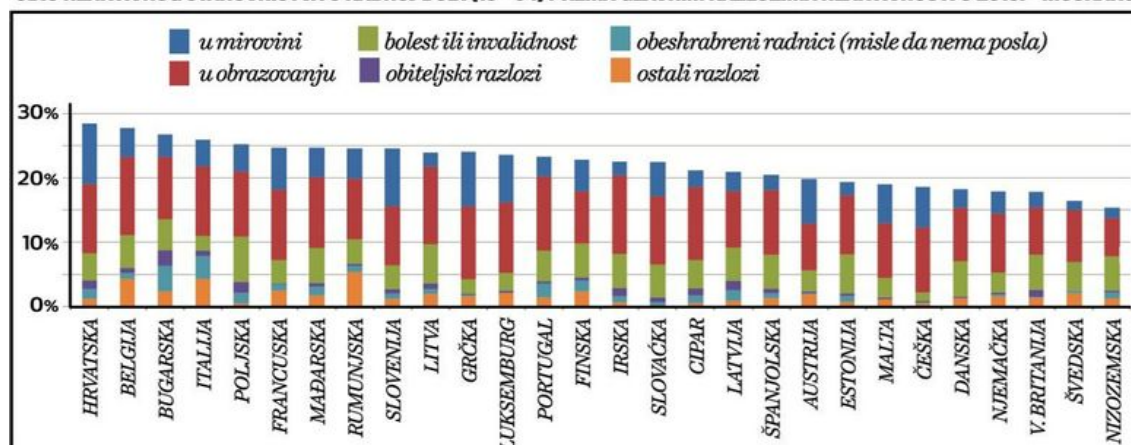
Dva razloga

Tako je, prema podacima ankete o radnoj snazi, u 2015. više od trećine stanovništva u dobi između 15 i 64 godine bilo neaktivno. Tu smo opet treći po redu unutar EU, nakon Italije i Rumunjske (slika 1), i gotovo šest postotnih bodova iznad prosjeka EU. Dakle, svaka treća osoba u dobi kada bi mogla sudjelovati na tržištu rada, iz različitih razloga to nije činila. Iako je stopa neaktivnosti za žene gotovo 10 postotnih bodova viša nego za muškarce - 38 naprama 29 posto - muškarci su rekorderi u EU, a žene po neaktivnosti dolaze na šesto mjesto.

Ovdje se postavlja pitanje zašto ti ljudi ne participiraju na tržištu rada. Prema podacima Eurostata, glavni razlozi visoke stope neaktivnosti među stanovništvom u radnoj dobi u Hrvatskoj su obrazovanje i umirovljenje. Zajedno, ova dva razloga objašnjavaju gotovo 65 posto neaktivnosti na tržištu rada ili 21 posto

od ukupne stope neaktivnosti koja iznosi 33 posto. Nakon ovih razloga slijede različiti obiteljski razlozi, kao što su briga za djecu ili odrasle, ali i vlastita bolest ili invalidnost te obeshrabrenost na tržištu rada (slika 1). Kako u Hrvatskoj nije prisutan takozvani dualni sustav obrazovanja, odnosno formalno obrazovanje (bilo srednje bilo visoko) u pravilu ne dopušta istovremeno sudjelovanje na tržištu rada, a uz relativno dugačko studiranje, nije ni čudo što je upravo obrazovanje glavni razlog neaktivnosti u Hrvatskoj. Tako je među neaktivnim stanovništvom udio onih koji su u formalnom obrazovanju čak 35 posto (slika 2). Među mladima u dobi između 15 i 24 godine ovaj udio prelazi 90 posto, a imajući na umu da je čak dvije trećine stanovništva u toj dobi neaktivno, znači da je više od 60 posto mladih u dobi od 15 do 24 godine i dalje vezano uz neki formalni oblik obrazovanja.

UDIO NEAKTIVNOG STANOVNIŠTVA U RADNOJ DOBI (15 - 64) PREMA GLAVNIM RAZLOZIMA NEAKTIVNOSTI U 2015. - MUŠKARCI

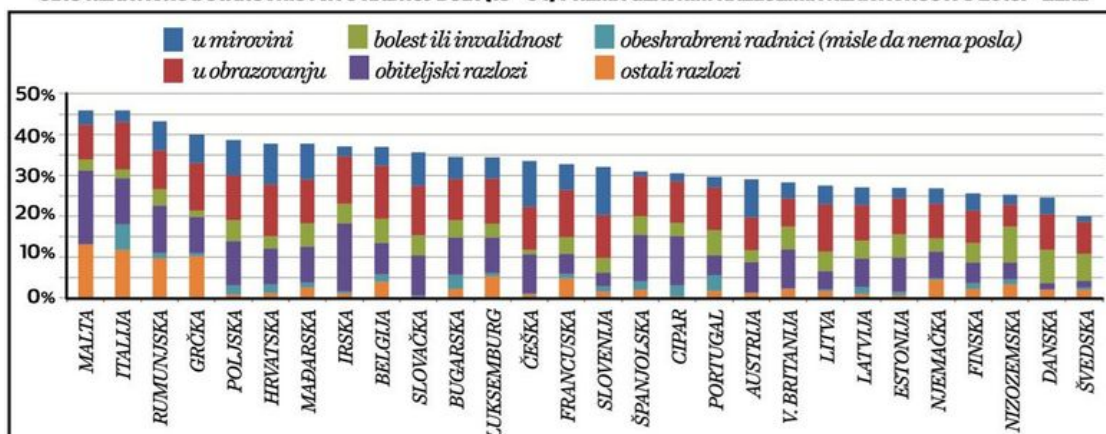
Kao drugi glavni razlog neaktivnosti u Hrvatskoj se izdvaja umirovljenje. Uz Austriju i Sloveniju, imamo daleko najviše umirovljenika među stanovništvom u radnoj dobi (15 - 64) - čak 10 posto (među neaktivnima gotovo 30 posto). Iako je zakonska dob umirovljenja u 2015. iznosila 65 godina za muškarce i 61 godinu i tri mjeseca za žene, što je granica na razini prosjeka EU, i dalje je prisutan izuzetno velik broj umirovljenika među stanovništvom u radnoj dobi. Zanimljivo, ovaj udio je izraženiji kod neaktivnih muškaraca, nego kod žena koje ne participiraju na tržištu rada: 33 naprama 27 posto u korist muškaraca (slika 2). Dva su osnovna razloga za tako visok udio umirovljenika među stanovništvom u radnoj dobi. Prvo, tu je značajan udio branitelja i obitelji branitelja koji primaju invalidske i obiteljske mirovine. Drugo, postoji znatan udio invalidskih mirovina zbog drugih razloga, ali i prijevremenih mirovina unutar sustava starosne mirovine.

Muškarci i žene

Osim kod umirovljenja, prisutne su određene razlike i kod drugih razloga neparticipacije na tržištu rada između muškaraca i žena u dobi između 15 i 64 godine. Tako su, na primjer, u slučaju žena obiteljski razlozi gotovo jednako važni kao i umirovljenje, a kod muškaraca znatno veći udio u objašnjenju neaktivnosti imaju vlastita bolest ili invalidnost (slika 2). Obeshrabrenost, odnosno neparticipacija na tržištu rada zato što osoba smatra da ne može naći posao je podjednaka i u slučaju muškaraca i u slučaju žena; oko 6 posto neaktivnog stanovništva smatra da uopće ne može pronaći posao pa ga stoga niti ne traži.

Dosadašnja istraživanja na temu niske participacije na tržištu rada u Hrvatskoj uglavnom su se fokusirala na karakteristike obitelji, odnosno kućanstava, u kojima je najviše neaktivnog stanovništva. Tako se, osim žena, niže obrazovanog stanovništva i onoga koje živi na ruralnim područjima, neaktivni najčešće javljaju u kućanstvima s većim brojem članova, u onima u kojima ima više malodobne djece te u onima u kojima su i drugi članovi nezaposleni/neaktivni.

UDIO NEAKTIVNOG STANOVNIŠTVA U RADNOJ DOBI (15 - 64) PREMA GLAVNIM RAZLOZIMA NEAKTIVNOSTI U 2015. - ŽENE

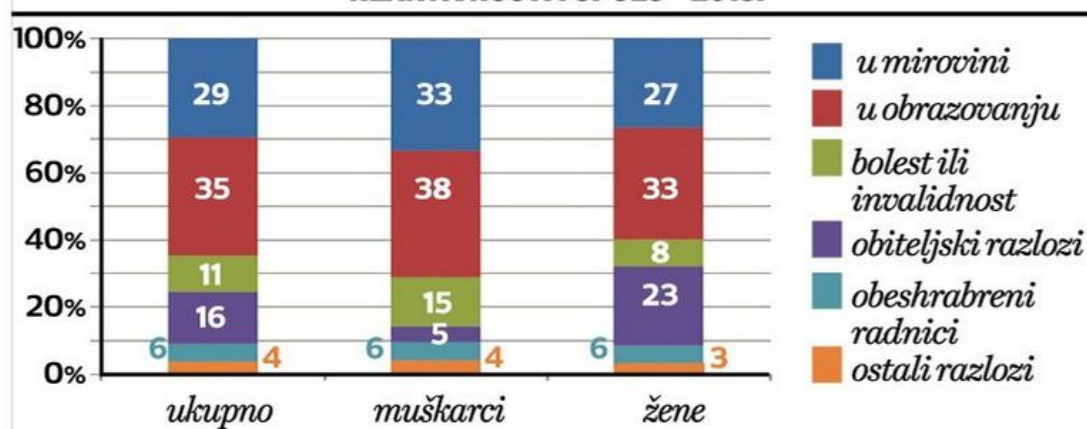

Pomoć obitelji

U mnogima od tih kućanstava različiti transferi iz državnog proračuna čine značajan udio u ukupnom dohotku od kojega te obitelji preživljavaju. Ipak, izdašnost socijalnih transfera nije ni približno dovoljna da bi pokrila osnovne životne troškove za velik dio "neaktivnih" obitelji. Pa od čega onda oni žive? Ili da postavimo to pitanje drugačije: zašto razmjerno velik dio ljudi u radnoj dobi u Hrvatskoj nema interesa raditi ili tražiti posao?

Iako bi podaci ankete o radnoj snazi u obzir trebali uzeti i rad na crno, s obzirom na to da se u zaposlene osobe ubrajaju svi koji su nešto radili i zaradili, dio "neaktivnih" obitelji ipak preživljava pomoću povremenog rada na crno. Osim toga, u Hrvatskoj je jako prisutna i obiteljska povezanost, odnosno solidarnost obitelji, rodbine, pa i prijatelja, što često omogućava "spajanje kraja s krajem", bilo na privremenoj, bilo na trajnoj osnovi.

STRUKTURA NEAKTIVNIH U HRVATSKOJ PREMA GLAVNIM RAZLOZIMA NEAKTIVNOSTI I SPOLU - 2015.

Nasljedstva

Uz naslijeđene nekretnine, kratkotrajne ili sezonske poslove, bavljenje poljoprivredom u mnogim, prije svega, ruralnim kućanstvima, članove uže ili šire obitelji koji rade u inozemstvu i redovito šalju doznake, naslućujemo jasniju sliku zašto pojedini članovi obitelji nemaju nikakvog interesa niti pokušati tražiti posao.

Međutim, kada se uzme u obzir da je čak trećina stanovništva u radnoj dobi radno neaktivna, onda je to ipak ozbiljniji problem kojim bi se trebali pozabaviti i nositelji politika. Uz drugu najnižu stopu zaposlenosti u EU,

tek nešto više od 55 posto, veoma niska stopa aktivnosti je osnovni problem hrvatskog tržišta rada u dugom roku, odnosno predstavlja ozbiljno razvojno ograničenje hrvatskoga gospodarstva. Naime, čim se gospodarska aktivnost značajnije oporavi, poduzetnici će se suočavati s problemima pronalaska radne snage, što znači da će ili puno više svoje energije i potencijala usmjeravati na potragu za radnom snagom ili će naprosto odustati od nekih poduzetničkih pothvata i time propustiti prilike za rast i razvoj. S druge strane, cilj Europske unije, zacrtan u Strategiji Europa 2020., o ostvarenju stope zaposlenosti od 75 posto do 2020. za Hrvatsku se u ovom trenutku čini neostvariv čak i kada bi se zaposlili svi oni koji trenutačno aktivno traže posao, odnosno nezaposleni kojih je među stanovništvom u radnoj dobi u 2015. bilo nešto manje nego onih u obrazovanju - 11 posto. Dakle, za ozbiljniji dugoročni rast potrebno je aktivirati određeni neaktivni dio stanovništva.

Umirovljenici

Visok udio umirovljenika među neaktivnima je nešto što se kratkoročno zasigurno neće promijeniti, dok će oni koji se trenutačno formalno obrazuju nastojati produljiti taj status dok god ne budu vidjeli svoju perspektivu na tržištu rada. Također, demografski procesi dovode do toga da sa svakom novom generacijom ionako sve manje mladih izlazi na tržište rada. No, što je s ostalima? Oni koji ne sudjeluju na tržištu rada zbog vlastite bolesti ili invalidnosti također spadaju u skupinu koju je teško aktivirati. S oporavkom gospodarstva i otvaranjem radnih mjesta udio obeshrabrenih radnika bi se trebao smanjiti, dok udio onih, prvenstveno žena, koji ne participiraju na tržištu rada zbog različitih obiteljskih razloga zasigurno predstavlja potencijal osoba koje je moguće aktivirati na tržištu rada uz pomoć različitih politika. To ne znači da politika ne bi trebala biti usmjerena i na aktivaciju preostalih skupina neaktivnog stanovništva.

Pet područja

U ovom trenutku izdvajam pet ključnih područja na koje bi nositelji politika trebali usmjeriti svoje aktivnosti kako bi se povećala participacija na hrvatskom tržištu rada. To su ekonomska isplativost rada, olakšavanje netipičnih oblika rada, aktivne mjere za teško zapošljive skupine, širenje mogućnosti zapošljavanja za umirovljenike te bolje praćenje stanja i učinaka mjera radi dizajniranja učinkovitijih mjera i politika u budućnosti.

Naime, kako bi se aktivirale na tržištu rada, neaktivne osobe moraju u tome vidjeti ekonomsku isplativost. To ne znači samo jednostavnu računicu da je potencijalna plaća koju mogu dobiti na tržištu rada viša od onoga što eventualno trenutačno dobivaju iz proračuna ili od obiteljske pomoći. Ekonomska isplativost podrazumijeva i dostupnost adekvatnih poslova u razumnom prostoru i vremenu, određenu fleksibilnost u radu, primjerice u usklađivanju obiteljskih i poslovnih obaveza, ali i pristup različitim (javnim) uslugama koje olakšavaju pristup tržištu rada osobama koje su neaktivne zbog objektivnih razloga. Naravno, treba i promicati kulturu rada, što je u našoj državi dugo bilo zanemarivano ili čak možda obeshrabrivano.

Osim toga, treba dodatno olakšati postojanje različitih netipičnih vrsta zapošljavanja. Ovo se ne odnosi samo na promjene Zakona o radu, nego na cjelokupnu regulaciju koja se odnosi na tržište rada, a koja će olakšati zapošljavanje različitih skupina stanovništva prema njihovim potrebama i sposobnostima. Primjerice, kod nas su i dalje podzastupljeni "part-time" zapošljavanje, zapošljavanje umirovljenika ili učenika, rad od kuće i slično, dok su u mnogim zapadnoeuropskim zemljama takvi oblici zapošljavanja više pravilo nego iznimka. Što se tiče samog zapošljavanja učenika (i studenata), tu je potrebna i reforma obrazovnog sustava koji trenutačno nije usmjeren na paralelno sudjelovanje u obrazovanju i na tržištu rada. Naravno, za ovakve izmjene, osim samih zakonskih i podzakonskih akata, treba izmijeniti i svijest kako poslodavaca tako i radnika o prednostima takvih tipova poslova.

Unutar toga, treba raditi i na smanjenju ukupnih troškova rada. Ponovno, tu ne mislim samo na izmjene unutar Zakona o porezu na dohodak, nego na općenito smanjenje troškova rada, što uključuje i troškove plaća putem ukidanja različitih regulatornih prepreka koje značajno povećavaju troškove poslovanja, a

samim time i koče nova zapošljavanja. Nedostatak poduzetničke kulture također je jedna od prepreka u dinamiziranju hrvatskog tržišta rada. Stoga je potpora poduzetništvu, odnosno samozapošljavanju, također jedna od stvari na kojoj treba dodatno raditi. Skidanje stigme s poduzetnika kao "onih koji iskorištavaju radnike" te promoviranje suradnje između "rada i kapitala" može samo pozitivno pridonijeti većoj aktivaciji i zapošljavanju.

Što se tiče aktivacije stanovništva koje ima otežan pristup tržištu rada, kao što su, primjerice, žene, invalidi, oni iz ruralnih dijelova zemlje ili niže obrazovani, tu je potrebna značajno veća uloga Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ). U tom kontekstu očekuje se suradnja HZZ-a s drugim institucijama, na primjer s centrima za socijalnu skrb, ali i s lokalnim zajednicama, obrazovnim sustavom te poslovnom zajednicom. Kod mnogih od ovih osoba se radi o praktičnim preprekama sudjelovanju na tržištu rada. Ponekad se posao nalazi u udaljenom gradu pa je nedostatak i/ili cijena (javnog) prijevoza od mjesta življenja do mjesta zaposlenja nerijetko gotovo jednaka potencijalnoj plaći. Drugi put jednostavno nema adekvatne zamjenske skrbi za djecu ili starije unutar obitelji. A ponekad su znanja i vještine koje osoba posjeduje neadekvatni za ono što se traži na tržištu rada. U određenim slučajevima prisutne su sve ove prepreke. Međutim, u svim ovim slučajevima država može nešto promijeniti. To joj je, na kraju krajeva, i "posao".

Što se tiče umirovljenika, jako je bitno poticati povratak na tržište rada (pre)rano umirovljenih te općenito raditi na promoviranju duljeg ostanka u svijetu rada i važnosti toga kako za društvo tako i za samog pojedinca.

Transparentnost

Mirovinski sustav treba učiniti što transparentnijim, uz što manje iznimki i mirovine što je više moguće vezati uz životnu dob, a osiguranike pravovremeno informirati o budućim mirovinama. Primjerice, umjesto zakonodavnog pomicanja granice na 67 godina do "te i te" godine jer je "tako rekla Europska komisija", treba pokušati ljudima približiti zašto je to potrebno, koje to koristi donosi njima (veće mirovine), ali i društvu općenito (manja porezna presija).

Naposljetku, prije donošenja bilo kakvih mjera treba utvrditi stvarno stanje te odluke donositi na temelju analiza koje su rađene na stvarnim podacima, odnosno treba voditi politiku temeljenu na dokazima. Sva istraživanja vezana uz neaktivnost na hrvatskom tržištu rada rađena su na anketnim podacima. Međutim, različite državne institucije posjeduju informacije o različitim aspektima tržišta rada za cjelokupno stanovništvo te je pomoću tih podataka moguće dobiti preciznije informacije o neaktivnima, razlozima njihove neaktivnosti, kao i alternativnim izvorima dohotka. U tom kontekstu definitivno treba povezati baze podataka različitih institucija te omogućiti njihovu dostupnost političarima, istraživačima, medijima, ali i javnosti. Sve to pridonosi uspješnijem vođenju politika te rješavanju problema.

Aktivirati neaktivne nije jednostavno. Ali, nije ni nemoguće. A dugoročno gledano, i više je nego potrebno.

KOMPULZIVNA KUPNJA

Hrvati skloni šopingiranju iznad svojih realnih mogućnosti isto kao i Amerikanci

Piše: Andrea Koščec

Foto: Mario Todorčić / CROPIX

Muškarci se pale na mobitele i tehniku, a žene ne žale novca za odjeću i nakit

Hrvati su skloni kompulzivnoj kupnji otprilike koliko i Amerikanci, pokazalo je istraživanje znanstvenog savjetnika na zagrebačkom Ekonomskom institutu Ivana-Damira Anića te docentica s riječkog Ekonomskog fakulteta Jasmine Dlačić i Lare Jelenc, koje je objavljeno kao znanstveni članak "Odrednice kompulzivne kupnje: slučaj trgovačkog centra u Hrvatskoj" u novom broju časopisa Privredna kretanja i ekonomska politika.

Prema njihovu istraživanju, 5,03 posto ljudi sklono je opsesivnoj kupnji koja premašuje njihove potrebe i novčanik. Istraživanje je izvršeno na temelju ankete provedene u jednom trgovačkom centru u Primorsko-goranskoj županiji u travnju 2014. godine. Upitnik je ispunilo 800 ljudi.

Istraživanje je, kako tvrde autori, pokazalo da su dob i primanja važne determinante kompulzivne kupnje, a spol se nije pokazao kao statistički značajan.

- Mlađi potrošači i oni s višim primanjima skloniji su kompulzivnoj kupnji od ostalih potrošača. Oni su skloniji na kraju mjeseca potrošiti preostali novac, kupovati stvari koje si ne mogu priuštiti, kupovati iako nemaju novca na računu i imaju grižnju savjesti što se tiče vlastitih kupovnih navika - ističu autori znanstvenog rada te dodaju da se navike mlađih potrošača kod kupnje modnih proizvoda, čija se kupnja smatra impulzivnom, mijenjaju pod utjecajem ekonomske krize.

No, što se tiče ponašanja muškaraca i žena u šoping, istraživanje je pokazalo da se Hrvatska približava razvijenim zemljama. Sve je tanja granica kako se mijenjaju i društvene vrijednosti. - Danas se žene sve više uključuju na tržište rada, imaju veća primanja, ali i manje vremena za kupnju, dok se muškarci sve više

uključuju u kupnju i postaju sličniji ženama u kupovnim navikama, pa i u impulzivnosti i u hrvatskom okruženju. Sve je više muškaraca koji kompulzivno kupuju - tvrde Anić, Dlačić i Jelenc.

Prema njihovim riječima, razlike između muškaraca i žena očituju se u tome što se muškarci usredotočuju na tehniku i predmete koji simboliziraju moć i prestiž, kao što su računala, automobili i mobilni uređaji, a žene daju prednost proizvodima vezanim uz izgled i ljepotu - odjeći, kozmetici, cipelama i nakitu.

Općeniti portret kompulzivnog kupca otkriva da je on hedonist koji uživa u kupnji i kada je u trgovačkom centru, izgubi pojam o vremenu. - Vrijeme im jednostavno proleti. Vole razgledavati trgovački centar jer se na taj način informiraju i skupljaju nove informacije. Za njih je kupnja u trgovačkom centru doživljaj - kažu autori.

Međutim, kako se može zaključiti iz odgovora u anketi, atmosfera u trgovačkom centru (glazba, boje, dekor i osvjetljenje proizvoda), asortiman i uslužnost osoblja ne potiču kompulzivnu kupnju.

Na kraju autori ističu da treba provesti daljnja istraživanja u drugim trgovačkim centrima i drugim formatima, kao na primjer u hipermarketima, supermarketima i robnim kućama te da bi analizu trebalo proširiti na razne kategorije proizvoda i usporediti razlike u ponašanju kupaca, kao i rezultate između županija u Hrvatskoj, ali i drugih razvijenijih i slabije razvijenijih država.

POSTAJU RUGLA GRADA ZAGREBA Može li se što učiniti s njima ili je rušenje jedini izlaz?

Autor: Informer

Bez ulaganja zgrade svakim danom sve više propadaju. Razbijeni prozori, otpala fasada, uništena unutrašnjost i vremenske neprilike učinile su svoje. Može li se što učiniti s njima ili je rušenje jedini izlaz?

Da je četvorni metar prostora za najam u centru Zagreba skup svima je odavno poznato. Unatoč tome što poduzetnici vape za jeftinim prostorima, velike površine bivših, sada praznih tvornica, neke smještene i u samome centru, propadaju i zjape prazne već podosta godina.

"Mi to sve stručno nazivamo brownfield. Odnosno možemo reći da su to prostori napušteni ili trenutno nisu u osnovnoj funkciji. Normalno je da se kroz vrijeme ti sadržaji sele prema rubu grada i onda nekakva nova namjena dolazi u te prostore", kazao je Tihomir Jukić, predsjednik odbora Zagreb Hrvatske komore arhitekata.

Nažalost, kod nas se to nije dogodilo. Mjesta u koja su svaki dan dolazili radnici stoje prazna i postaju ruglom grada. Kontaktirali smo Poglavarstvo Zagreba tražeći informacije, ali nakon puna tri tjedna nisu pronašli osobu koja bi nam mogla dati izjavu ili poslati pisani odgovor.

Zbog toga smo se obratili bivšoj zamjenici gradonačelnika koja je, u vrijeme dok je bila na funkciji, pokušala riješiti problem zapuštenih prostora. "Tamo treba razriješiti velik broj problema. Nešto problema vezanih uz imovinsko pravne odnose, nešto problema vezanih uz tu zaštitu i trebalo bi u napraviti reviziju zaštite koja sad tamo postoji i vidjeti trebaju li se svi objekti štititi i u kojoj mjeri, a isto tako prostor bi trebalo zaštititi i dekontaminirati ako je to isto tako potrebno", izjavila je Sandra Švaljek.

Bez ulaganja zgrade svakim danom sve više propadaju. Razbijeni prozori, otpala fasada, uništena unutrašnjost i vremenske neprilike učinile su svoje. Može li se što učiniti s njima ili je rušenje jedini izlaz?

"Teško je to na neki način sve ujednačiti. Neki prostori su izrazito kvalitetni, veliki, znači kreće se svega od tisuću, dve kvadrata pa do nekoliko desetina tisuća. Ja kao nekakav stručnjak iz tog područja zalažem se za sredinu. To je zaštita onog što je najbitnije, najvrjednije, ali dati novu mogućnost i ekonomske nekakove sadržaje kako bi ta lokacija ili taj sadržaj u gradu ponovno funkcionirao", istaknuo je Jukić.

Sve su to izrazito atraktivne i vrijedne lokacije u gradu pa postoji bojazan od njihove rasprodaje. Za sve ove prostore spominjali su se projekti razvoja, no trenutačno se nigdje ništa ne događa.

"Kao što znamo 2013. godine je grad područje Zagrepčanke i Gredelja kupio od Zagrebačkog Holdinga za otprilike milijardu kuna. Znači radi se o velikim i o prilično vrijednim zemljištima koje bi trebalo valorizirati i staviti u određenu funkciju", rekla je Švaljek.

U poslovnoj zoni grada, na Radničkoj cesti okružena novim zgradama stoji bivša tvornica Katran. Dio je prostora u najmu za skladište ili poneku tvrtku, međutim veći dio nema nikakvu namjenu. Zgradu preko puta

Kvatrića, blok Badel, zadesila je ista sudbina. Bilo je planova za te prostore, no svi su jednako završili, bez ikakva pomaka.

"Bilo bi dobro kada bi postojao nekakav informacijski sustav, nekakva baza podataka o takvim lokacijama. Tek tada bi vidjeli taj slini potencijal lokacija, jer to nije samo potencijal za te lokacije, nego te lokacije oko sebe pružaju ustvari jedan novi život", dodao je Tihomir Jukić.

Još od osamdesetih godina fokus nije na širenju grada, nego na sažimanju i povećanju kvalitete života. Kada bi se ti prazni prostori osposobili i stavili u funkciju za neku simboličnu cijenu, korist bi bila velika.

Nije toliko važno što će biti u kojoj od tih zgrada nego ideja što s njima. Plan koji nedostaje dao bi odgovor na pitanje kako riješiti probleme parkiranja, javnih sadržaja, svega što danas nedostaje. Zagreb ima takve mogućnosti i vrijeme je da ih planski iskoristi.

MNOGO OBEĆANJA - NOVCA NIOTKUDA Stranke nude sve više, uzeli smo kalkulator u ruke i računali

Autor: Ivana Tomić

Mного obećanja, novca niotkuda - u tih nekoliko riječi moglo bi se sažeti sve ono što smo posljednjih dana čuli u utrci za izbore.

Porezna rasterećenja i roditeljske naknade - teme su na kojima svi pokušavaju skupiti dodatne bodove. Iz HDZ-a za rješenje loše demografske slike - majkama obećavaju punu plaću za vrijeme cijelog roditeljskog dopusta. A tu je i jednokratna pomoć za dijete u iznosu od 7.500 kuna.

Uzeli smo kalkulator u ruke i računali s profesorom Stjepanom Štercom s PMF-a. To obećanje stoji oko 3 milijarde kuna.

'To je čitav set mjera koje uvodimo kako pratimo gospodarski rast i razvoj. Upravo smo zato prva 4 poglavlja posvetili svim mjerama vezanim uz gospodarski rast i razvoj', rekla je Ivana Maletić iz HDZ-a.

Narodna koalicija, pak, obećaje manje. Prvih 6 mjeseci roditeljskog punu plaću, druga dva mjeseca 5 tisuća kuna, a ostala 4 mjeseca - kao i do sada - 2.660,80 kuna. Izračunom smo došli do iznosa od 2,2 milijarde kuna. Lider SDP-a Zoran Milanović ne odgovara otkud novac, ali se pita otkud novac HDZ-u.

'Znaš da nećeš dati tisuću eura po svakom djetetu. Znaš da kada govorimo o produljenju porodiljskih naknada i kada kažemo da ćemo ga produljiti za dva mjeseca i limitirati na 5 tisuća kuna ne dvije i pol više, oni istrče i kažu - mi ćemo na godinu dana. To košta milijardu i pol kuna. Gdje ćete naći taj novac', pita Milanović.

U isto vrijeme i jedni i drugi najavljuju porezna rasterećenja - nižu stopu PDV-a i povećanje neoporezivog dijela plaće.

'Mi kažemo - dižemo ga na 3 tisuće kuna, HDZ to čuje i kaže - mi na 3.700, 4700, zvuči li vam to kao licitacija u nekoj komediji B produkcije. Dakle, nećemo tako. To košta', ističe Milanović.

'Imate ćemo veće stope rasta, te veće stope rasta će stvoriti i povjerenje u hrvatsko gospodarstvo. Automatski će nam i kreditni rejting porasti. Na taj način će se sniziti i kamate na javni dug. Tu su već uštede oko 3 milijarde kuna na snižavanju kamata koje mogu pokriti sve mjere, ne samo populacijske politike nego i mjere vezane za porezna rasterećenja', objašnjava Maletić.

Ravnateljica Ekonomskog instituta Maruška Vizek, tvrdi da su sva obećanja neozbiljna. 'Svake izbore stranke licitiraju s promjenama različitih vidova poreznih oblika, izvjesno je da takve promjene nisu dubinski analizirane i da su one vrlo vjerojatno popis dobrih želja', kaže Vizek.

'Tih sredstava sasvim sigurno u proračunu ima. I jedna ozbiljna Vlada mora konačno donijeti odluku i postaviti to pitanje kao temeljno pitanje budućnosti Hrvatske i postaviti si pitanje jesu li sredstva koja su usmjeravaju na relativno nebitne djelatnosti iz proračuna, važnija od usmjeravanja u demokratsku revitalizaciju Hrvatske', rekao je Šterc.

Čini se kako obećanja nisu problem, već kako namaknuti novac za njihova ostvarenja.

BEZ PERSPEKTIVE

Niti se školuju niti rade – 59.000 mladih do 24 godine nije nigdje

Autor: Dijana Jurasčić

Foto: Sanjin Strukić/PIXSELL

“Mjere za zapošljavanje mladih trebaju biti usmjerenije na teško zapošljive skupine mladih, a ne na najbolje s fakultetima”

Hrvatska se ubraja među tri zemlje EU, koje su rekorderi po udjelu mladih u dobi od 20 do 24 godine koji nisu nigdje – ne rade, ne školuju se i nisu na osposobljavanju, pokazuju jučer objavljeni podaci Eurostata. Takvih mladih koje se naziva NEET populacijom u Hrvatskoj je 24,2%, a od nas su lošije još samo Grčka i Italija. Iako su se vlade hvalile mjerama za zapošljavanje mladih, posljednjih desetak godina u Hrvatskoj se situacija pogoršala pa danas imamo gotovo četvrtinu mladih u dobi od 20 do 24 godine, ili njih oko 59.000, koji nisu zaposleni, ne školuju se i nisu na obuci, dok smo ih 2006. imali 18,8%.

Norveška praksa

U EU je ukupno 5 milijuna mladih (17,3%) u dobi od 20 do 24 godine koji se ne školuju, ne rade i nisu na osposobljavanju. Prema Eurostatu, najmanji udio mladih koji su izvan tržišta rada, osposobljavanja i obrazovanja imaju Nizozemska, Luksemburg, Danska, Njemačka i Švedska.

Iva Tomić sa zagrebačkog Ekonomskog instituta ističe da prema procjenama u nas najveći udio NEET mladih otpada na nezaposlene, ali problem je što mi za razliku od drugih zemalja EU nemamo evidenciju tko su naši NEET mladi, osim ako nisu evidentirani na burzi.

– Premda Europska komisija naglašava da fokus treba biti na NEET mladima, koje treba aktivirati na tržište rada ili ih vratiti u obrazovni sustav, mi još nismo fokusirani na NEET populaciju iako se dosta govori o nezaposlenim mladima. Sada HDZ ističe da će im biti u fokusu mladi do 35 godina, kojima će osigurati nepovratna sredstva i povoljne kredite za pokretanje posla, što nije loša mjera, no treba imati na umu da nisu svi mladi poduzetnici niti će to postati pa teže zapošljivim mladima treba pristupiti na drugačiji način. Poticajne mjere za zapošljavanje mladih trebaju biti usmjerenije na teško zapošljive skupine mladih, koji imaju financijskih, zdravstvenih i obiteljskih teškoća, a ne na one najbolje koji su završili fakultete i koji će lakše snaći – kaže Tomić.

Gore stanje nego 2006.

Norveška, koja u Europi ima jednu od najnižih NEET stopa, primjerice, ističe, ima umrežene podatke o NEET mladima i individualiziran pristup pa mladima pomaže u zapošljavanju ili ih vraća u sustav obrazovanja. A Poljska, kaže, ima mobilni zavod za zapošljavanje koji obilazi mlade u ruralnim sredinama i savjetuje ih o zapošljavanju, dok su naši mladi po selima prepušteni sami sebi. U Hrvatskoj se situacija znatno pogoršala od 2006. jer, osim što danas imamo više NEET mladih u dobi od 20 do 24 godine, imamo i manje mladih koji su zaposleni, a pozitivno je što se danas više mladih školuje u dobi do 24 godine nego 2006.

OTPIS DUGOVA

Izborni mamci: 'Dragi građani, oprostit ćemo vam vaše dugove'

Autor: Ivan Pandžić

Foto PIXSELL

U borbi za 329.000 blokiranih građana stranke bacaju olaka obećanja o oprostima dugova, Most osniva Lošu banku...

Iako se u Hrvatskoj dosadašnji modeli oprosta dugova i nisu pokazali previše uspješnim, sve stranke u kampanji su krenule u velike najave pomoći blokiranim i zaduženim građanima. Na prošlim izborima je za otpis dugova siromašnima bio Živi zid, a tadašnja udruga Blokirani za promjene Ovršnog zakona. Sad su dobili jaku konkurenciju u borbi za glasove 329.000 blokiranih građana.

Najdalje je otišao Most koji je osmislio model koji se na prvi pogled čini idealnim. Ali samo na prvi pogled. Oni bi osnovali posebnu instituciju, odnosno banku koja bi preuzela loše, nenaplative kredite od komercijalnih banaka.

Nazvali su je Loša banka (eng. bad bank). U Mostu su uvjereni da bi komercijalne banke takve kredite prodale toj novoj Lošoj banci i za pola vrijednosti. Dakle, ako netko ima kredit od 100.000 kuna glavnice, Loša banka bi kupila za 50 ili čak 40 tisuća kuna.

Građaninu bi ubuduće samo taj iznos bio glavica, dobio bi nove uvjete, dulju otplatu i nove kamate. Otkud novac za otkup? Most je uvjeren da bi mirovinski fondovi u kojemu su naše mirovine rado dali novac, ali i drugi ulagači. Vjeruju da bi čak i zaradili ako građani budu vraćali kredite, a imaju i vrijednu imovinu kojom ih pokrivaju.

Prvi problem je da ova mjera ne obuhvaća dugovanja telekomima i komunalnim poduzećima koja uz banke čine većinu duga građana s više od 30 milijardi kuna. Drugi problem je da je analitičari ne smatraju realnim.

Maruška Vizek s Ekonomskog instituta u Zagrebu kaže da banke već prodaju svoja potraživanja specijaliziranim tvrtkama, pa takva banka i nije potrebna.

Zatim, ističe Vizek, trebalo bi razraditi socijalne kriterije jer nije isto ako netko ima imovinu i ne želi je prodati da bi vratio dugove. Veliki problem je sama ideja financiranja preko mirovinskih fondova.

"Što su više mirovinski fondovi izloženi hrvatskom sistemskom riziku, to su ugroženije i naše mirovine. Svatko od nas tko uplaćuje novac u drugi i/ili treći mirovinski stup očekuje da se njima dobro upravlja, a ne da se ti fondovi sve više izlažu sistemskom riziku koji se ne može umanjiti diversifikacijom portfelja jer je većina fondovske imovine vezana za hrvatske vrijednosnice", kaže Vizek.

HDZ je obećao da će otpisati blokiranim građanima dugove u visini prosječne plaće, a to je oko 5700 kuna. Sve uvećano za kamate. Neće biti i ovrhe nad prvom nekretninom, a povećat će i dio plaće izuzet od ovrhe. SDP je već predlagao otpis dugova, ali je to lani moglo iskoristiti tek 30.000 građana. SDP sad najavljuje bolju zaštitu i izmjenu Ovršnog zakona.

Zbog iznosa manjih od 20.000 kuna više se neće moći plijeniti nekretnina. Milan Bandić oprostite je također uvrstio u program, a jučer je ponovno pozvao Zagrepčane da iskoriste godinu dana staru mogućnost otpisa dijela dugova.

Milan Bandić - staru mjeru upakirao u novo ruho pred izbore

Ne otpisuje svima, nego po imovinskom cenzusu dugove za smeće, vodu i pričuvu. Bandić je uzeo lanjsku mjeru i opet pozvao građane da se ponovno prijave.

HDZ - obećali otpis i za ono nad čim nemaju nikakve nadležnosti

HDZ će odmah otpisati blokiranim dugove u visini prosječne plaće od 5700 kuna prema državi i komunalnim poduzećima. Ali oni ne mogu narediti otpis komunalcima...

SDP - stvorili su inflaciju blokiranih, a sad obećavaju lakši život

SDP je izmijenio zakon da nema zastare i olakšao ovrhe. Sad obećavaju izuzetke od ovrhe, zabranu ovrha nekretnina i zabranu ovrhe dijela primanja.

Most - otpis kredita novcem mirovina

Osnovali bi Lošu banku koja bi preuzela kredite od banaka u pola cijene. Novac za tu operaciju našli bi u drugom mirovinskom stupu, u koji radnici uplaćuju za mirovine.

ŠTO SU OBEĆALI?

Analiza predizbornih obećanja: Male plaće ostaju iste, samo velike mogu rasti i do 2500 kuna

Autor: Ljubica Gatarić

Foto: Patrik Macek/PIXSELL, Hrvoje Jelavić/Pixsell, Vjeran Žganec Rogulja/Pixsell

Ekonomist Željko Lovrinčević kaže da niži porez na plaće ne ide bez lokalnog preustroja i poreza na imovinu

Stranke su najavile manje poreze na plaće, a simulacija koju smo pripremili na osnovi dostupnih podataka pokazuje da na najveću povišicu mogu računati ljudi s primanjima koja su dva ili tri puta veća od prosječnih. Obećano povećanje neoporezivog dohotka ne bi dovelo do rasta minimalaca ili malih plaća, prosječno plaćeni radnici dobili bi, ovisno o prijedlogu, od 30-ak do 655 kuna, dok bi predstojeći izbori najviše pogodovali ljudima s visokim plaćama.

Stručnjaku ili menadžeru s bruto plaćom od 30 tisuća kuna – što je neto 16.950 kuna – Most bi dao skromnih 40-ak kuna, no stranka Pametno iz Splita digla bi takve plaće 2500 kuna!

Sintetički porez

Analizirali smo obećanja pet stranaka i koalicija: HDZ-a, Mosta, Živog zida, stranke Pametno i SDP-a, odnosno Narodne koalicije. Most je ostao štedljiv i nudi postupno povećanje neoporezivog dohotka za 100 kuna godišnje, što bi prosječno plaćenim radnicima donijelo 28 kuna povišice. Ostale stranke nešto su šire ruke, s tim što je stranka Pametno izašla s najradikalnijim prijedlogom. Uz dizanje odbitka na 3600 kuna, ta bi stranka sve godišnje plaće do milijun kuna oporezivala s 20 posto, a one iznad milijun s 40 posto! Živi zid sve bi plaće do 5000 kuna oslobodio poreza, SDP predlaže povećanje neoporezivog dohotka na 3000 kuna, a HDZ na 3750 kuna!

Dvije vodeće stranke imaju sličan stav prema oporezivanju visokih plaća te bi obje pomicala poreznu osnovicu za primjenu najveće stope prema 19.000 kuna (SDP), odnosno 20.000 kuna (HDZ). No to pomicanje ne bi bila jedina intervencija HDZ-a. Najveću bi stopu HDZ spustio s 40 na 36 posto, ali u programu HDZ-a stoji i primjena "sintetičkog" poreza na dohodak. Pojednostavnjeno, HDZ bi zbrajao sve dohotke građana i tako zbrojene oporezivao ih stopama od 12, 25 ili 36 posto, ovisno o ukupnoj godišnjoj vrijednosti svih dohodaka.

Velika bi to promjena bila za ljude koji uz redovnu plaću primaju i neki drugi dohodak, honorar, članovi su upravnih i nadzornih odbora ili pak primaju visoke menadžerske bonuse na koje su dosad plaćali samo 25 posto poreza. Pokušao je tu ideju sintetičkog poreza progurati Slavko Linić, ali oštro mu se usprotivio HNS, Vesna Pusić i akademska javnost jer znanstvenici rade na brojnim projektima pa bi im zbrajanje dohodaka povećalo poreznu obvezu. Sličan argument iznosili su i liječnici, a upravo je to, uz stručnjake u IT sektoru, grupacija koju vlast želi rasteretiti kako bi povećala njihova neto primanja. Hrvatska ima oko 60 tisuća zaposlenih koji mjesečno zarađuju više od 10 tisuća kuna neto, ali i 150 tisuća zaposlenih (ne računajući ljude koji rade kod obrtnika ili su samostalne profesije) čija je neto plaća ispod 3100 kuna.

Samo marketing

Ipak, u stranačkim programima nema važnih elemenata, raspona poreznih stopa, ali i stava što učiniti s brojnim izuzecima i olakšicama u sustavu poreza na dohodak, a Željko Lovrinčević, analitičar Ekonomskog instituta, ističe da ga upravo izuzeća i olakšice čine izuzetno složenim.

– Rasprava o stopama marketinška je zabava za javnost i "stručnjake" različitih profila. Prava promjena u sustavu bilo bi sintetičko oporezivanje, prikupljanje svih dohodaka i njihovo oporezivanje po poreznim stopama. Ako kažeš samo stopu ili neoporezivi iznos bez ostalih elemenata, nisi rekao ništa. U stranačkim programima nema tih ključnih informacija. Olakšice za djecu moraju se izvući u sustav dječje skrbi, a promjene u sustavu poreza na dohodak trebaju ići paralelno s teritorijalnim preustrojem i uvođenjem poreza na imovinu kako bi se pokrili prihodi lokalnih jedinica – kaže Lovrinčević.

Kampanja temeljena na rastu i fondovima, reforme 'out'

Autor: Jadranka Dozan

Foto: Anto Magzan/PIXSELL

HDZ-ov program napisan je na stotinjak stranica, odnosno 30-ak posto više nego što je SDP-ovoj Narodnoj koaliciji trebalo da predstavi adute s kojima namjerava preuzeti vlast.

Nakon dosta odgađanja i HDZ je napokon predstavio svoj program za izbore. Ima u tom dokumentu dosta stvari koje nisu već iscurile u javnost, što ne čudi jer je napisan na stotinjak stranica, odnosno 30-ak posto više nego što je SDP-ovoj Narodnoj koaliciji trebalo da predstavi adute s kojima namjerava preuzeti vlast. Koliko su predizborni programi donijeli sadržajno novoga i koliko je u njima vizije? Je li kvalitativne iskorake uopće (bilo) realno očekivati i je li to objašnjivo činjenicom da predstojeći izbori nisu redovni već prijevremeni pa je bilo i manje vremena za pripreme?

Umjesto usporedbi i analiza pojedinih mjera/obećanja, znakoviti bi se zaključci mogli nametnuti i iz učestalosti kojom su za pojedinim pojmovima posezali autori programa. I u HDZ-ovu i u SDP-ovu daleko najspominjanije riječi su poticanje (u raznim varijacijama) te fondovi i rast. Istodobno, "out" su reforme, rashodi... Riječi iseljavanje, primjerice, u SDP-ovu, odnosno programu njegove Narodne koalicije uopće nema, u HDZ-ovu se spominje tri puta. Javnu upravu HDZ spominje nevelikih 16 puta, i to u kontekstu modernizacije, digitalizacije, učinkovitosti, dok je Narodna koalicija spominje jedva šest puta, u to samo manjim dijelom uz riječ reforma.

Više od 170 puta HDZ-ov se program referira na poticanje (poticat ćemo, poticanje, poticaji, poticajno), a nimalo u tome ne zaostaje ni SDP-ov "Siguran smjer" koji na manjem broju stranica potiče nešto oko 130 puta. Kako je poticanje nešto širi pojam, u političkom rječniku za kampanju 2016. možda su ipak veća zvijezda fondovi. HDZ-ovi stratezi u svom ih programu spominju čak 81 puta, dok se Narodna koalicija na njih poziva više nego jednom po stranici - 106 puta ukupno, od čega dijelom pro futuro, a dijelom osvrćući

se na postignuća Kukuriku koalicije s europskim fondovima - usprkos čvrstom začelju na EU ljestvici po njihovoj iskorištenosti.

Rast je pak također općenitiji pojam pa se na nj i jedni i drugi pozivaju i nešto češće nego na fondove. To je donekle možda objašnjivo i time što upravo u ubrzanju gospodarskog rasta (uz prateći rast zaposlenosti) vide i glavni oslonac daljnje fiskalne konsolidacije i smanjenja javnog duga. Nasuprot tome, politički rivali danas očito zaziru od 'tupljenja' o reformama, pojmu na kojemu je naročito inzistirala Vlada na odlasku, ali se uz samoblokirajuću konstelaciju koalicije nije proslavila u provedbi.

Štoviše, sam pojam (strukturnih) reformi je, reći će mnogi ekonomisti, dezavuiran, ispražnjen od sadržaja. A paradoks je da su tome najviše kumovali oni kojima je to bila glavna mantra (lista Mosta). Kako bilo, u programima dvaju glavnih političkih blokova reforme se spominju 30-40 puta, a u samoj kampanji će ih zacijelo biti i znatno manje. Nešto drukčija situacija je s raznim mjerama iz sfere socijalne politike i fokusom na razne kategorije dužnika kojima će se pomoći otpisima dugova, olakšicama i slično.

Takve će se na terenu rabiti najviše, što se iščitavanjem samih programa ne podrazumijeva. No, dojam jest da su i glavna dva politička bloka prilično otklizala u populizam i da su više fokusirana na dužnike negoli na vjerovnike, ulagače, platiše, štediše. Dosad prezentirani (pred)izborni programi, ukratko, nisu pretjerano ohrabrujući. "U programima smo vidjeli veoma malo suvislih novih ideja, a vizionarskih rješenja još manje. Dojam je da se Hrvatska intelektualno predala i ustuknula pred jeftinim populizmom, ističe Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta. Čini se, dodaje, da će prave sadržajne promjene i programe Hrvatskoj raditi njezini vjerovnici, a ne političke strukture.

Neka HDZ-ova obećanja za novi mandat

- do kraja mandata 5% rasta BDP-a, 180.000 radnih mjesta, st.zaposlenosti 68%, mirovine +5%
- smanjenje stope poreza na dobit (sa 20 na 18 posto, za male poduzetnike i niže)
- snižavanje opće stope PDV-a sa sadašnjih 25 posto (prvo na 24, a potom i na 23%)
- povećanje iznosa neoporezivog dohotka, najviša stopa sa 40 na 36%
- razvijanje koncepta nacionalne mirovine (najsiromašnjim naknada vezana uz minimalnu plaću)
- aktivacija državne imovine kroz koncesije i JPP (zemljišta, hoteli izvan upotrebe, stanovi)
- u roku dvije godine spojiti će se katastar i zemljišne knjige u jednu instituciju
- projekt Karte investicija za približavanje prilika i poticanje ulaganja
- osnivanje agrarne banke za podršku razvoju poljoprivrede i ruralnog prostora
- jednokratni oprost duga državi i komunalnim poduzećima do visine prosječne plaće za soc. ugrožene
- uvođenje "in-work" naknade; primateljima će soc. naknade ovisiti o ostvarenom dohotku
- delimitiranje porodiljnih za drugih 6 mjeseci te 7.500 kuna naknade po novorođenom djetetu
- nema poskupljenja dopunskog zdravstvenog, više liječnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti
- više od 200 mil. kn u razne socijalno-poduzetničke projekte uz zapošljavanje min. 7000 osoba
- nastavak kurikularne reforme
- uvođenje dualnog obrazovanja, uključivanje poslodavaca u kreiranje škol. programa i kvota poslodavaca za zapošljavanje mladih (do 30g.) 'na neodređeno' 5 god. bez plaćanja doprinosa
- poticajni krediti do 350.000 kuna mladima za pokretanje posla
- ulaganja u znanost dići s 0,8 na 2% BDP-a, inkubatori za poticanje kreativnih ideja mladih
- ubrzanje administracije i pravosuđa

ENORMAN IZNOS

ZAPANJUJUĆI IZRAČUN Zbog loših zemljišnih knjiga izgubili smo 125 milijardi kuna

Autor: Adriano Milovan

Ivo Ravlić / CROPIX

Zbog nesređenih zemljišnih knjiga i ostalih evidencija o imovini kojom raspolaže, hrvatska je država na gubitku od pet pa do čak deset milijardi kuna godišnje, upozorava Damir Delač, predsjednik Udruge geodetske i geoinformatičke struke pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca.

Radi se, naglašava Delač, o vrlo gruboj procjeni, koja se temelji na njegovim računicama i rijetkim istraživanjima koja u Hrvatskoj postoje na tu temu. No, činjenica je, ističe, da država u nas, zbog nesređenih evidencija i podataka, ni ne zna čime točno raspolaže. Sve to ima i konkretne financijske posljedice na državnu i lokalne blagajne: one se, procjenjuje Delač, kreću u rasponu od pet do deset milijardi kuna godišnje. Kada bismo te podatke pomnožili sa 25 godina hrvatske neovisnosti, računica pokazuje da se ukupna šteta kreće između 125 i 250 milijardi kuna.

- Neke studije i iskustvo pokazuju da se prihodi jedinica lokalne samouprave, kada napravite novu katastarsku evidenciju, povećavaju za dva do tri puta. No, ako se oni povećaju i samo za 50 ili 100 posto, jasno je da se radi o ogromnim iznosima - ističe Delač.

Nesređene evidencije o državnoj imovini, u ovom slučaju nekretninama, česta su zamjerka Hrvatskoj u izvješćima raznih međunarodnih institucija. Takvo stanje ne samo da jako otežava uvođenje poreza na nekretnine, koji preporučuje Europska komisija, već je velika prepreka i investicijama.

Propuštena zarada

- Vjerovali ili ne, čak 80 posto Jadranske magistrale uopće nije u zemljišnim knjigama. Unesene su samo one dionice te ceste koje prolaze područjima na kojima je izvršena nova katastarska izmjera - ističe Delač. Njegove kalkulacije pokazuju da je šteta samo od neubiranja komunalne naknade u Hrvatskoj barem milijardu kuna godišnje. U Hrvatskoj je, naime, oko sto milijuna četvornih metara stambenog prostora koji

nije unesen u evidencije, pa se za njega ni ne plaća komunalna naknada. Slično je i s pomorskim dobrom. Iako se radi o vrijednoj državnoj imovini, od koje država može ubirati znatne koncesije, Hrvatska je dosad uspjela u evidencije unijeti samo desetinu ukupnog pomorskog dobra.

Nesređeni odnosi

Problem je i loše upravljanje imovinom za koju se zna. Primjerice, u Agenciji za upravljanje poljoprivrednim zemljištem su otkrili, podsjeća Delač, da država u Hrvatskoj ima oko 160.000 hektara poljoprivrednog zemljišta koje se ne obrađuje. To je otprilike četiri puta veći prostor od otoka Krka.

Ogroman su problem i nesređeni imovinsko-pravni odnosi.

- Za 80 posto Hrvatske registri su iz 19. stoljeća, što uključuje i katastar i zemljišne knjige. U preostalim 20 posto spadaju katastarske izmjere koje su rađene ili za vrijeme bivše Jugoslavije ili u novije vrijeme - poručuje Delač. Posljedica toga je slabiji i sporiji razvoj zemlje od onoga koji bi ona mogla ostvariti, kao i nemogućnost donošenja jasnih odluka i izračuna troška koje će te odluke imati.

Politički utjecaji

- Neadekvatno upravljanje državnom imovinom podrazumijeva dvije vrste troškova. Prva vrsta troškova odnosi se na sve prihode koji su se od te imovine mogli ostvariti, a nisu jer se imovinom nije upravljalo na profesionalan način. Ti prihodi predstavljaju oportunitetni trošak. U tu vrstu troškova ubrajamo i stvarne troškove za održavanje imovine koju se ne pokušava ni na koji način staviti u funkciju i monetizirati - ističe Maruška Vizek iz zagrebačkog Ekonomskog instituta. Druga vrsta troška možda je i veći problem. Radi se, poručuje M. Vizek, o ukupnom gubitku društvenog blagostanja, koji nastaje zato što je raspodjela državne imovine predmet političkog natjecanja i jedan od motiva zašto političke stranke žele doći na vlast.

- Druga vrsta troškova je nemjerljiva, ali su oni vjerojatno veći od prve vrste troškova - zaključuje M. Vizek.

RONIN

Britanski poučak o liberalnom kapitalizmu i hrvatski državni socijalizam

Autor: Denis Kuljiš

Foto: Neil Hall / REUTERS

Ja bih se u hrvatskoj situaciji uvijek kladio na propast svake pozitivne inicijative i pobjedu nepravde, pa jedino što ostaje je vjera u Europu i oktroirani kapitalizam povezan s marčapijom.

Upravo objavljeni podaci o stanju britanskih financija pokazuju - očekivani pad ekonomije nakon Brexita nije se materijalizirao! Naprotiv. Rezultati su sjajni. Ojačala je funta u odnosu na dolar i euro, a cijene dionica na burzi skočile najviše u zadnjih godinu dana. Pala je pritom cijena britanskog javnog duga jer raste prinos na državne obveznice. U pogledu pokazatelja koji se neposredno tiču građana jer izravno zadiru u njihove privatne financije, hipotekarni krediti na stanove i kuće idu najbolje u zadnjih osam godina, a i potrošački krediti rastu, dok je u maloprodaji zabilježen pristojan skok od 1,6 posto. Nezaposlenost? Najniža u posljednjih jedanaest godina.

Što to sve skupa znači? Ministar financija kaže: "Te brojke demonstriraju temeljnu snagu britanske ekonomije!" Potpuno je u pravu. Dobro, očekivani gospodarski rast nije uzbudljiva drama koja bi se mogla pripisati efektu afričke šljive, ali čak je i to naraslo - od 0,4 u prošlom kvartalu na 0,5 u sadašnjem. Nije puno, ali u svakom slučaju, nije pao.

Brexit je, čini se, ostvario ono što su hiperbolično najavljivali "outeri" - donio je ekonomski prosperitet, makar i kratkoročno. Oni koji su bili protiv, zagovarajući ostanak u Europi, ionako su isticali neke druge ciljeve i vrijednosti. Škoti, Irci i Velšani bore se protiv engleskog unitarizma, a stanovnici Londona, koji su također većinom bili protiv, jedna su multi-kulti gomila, koja nije solidarna u pogledu nacionalnih ciljeva, osim što su sigurni da su protiv njih, ma kakvi bili.

Što to znači za nas Hrvate i, uostalom, za sve ostale "tranzicijske miteuropejce"? Iz istog razloga zbog kojega su Britanci rezonerski napustili Uniju, mi joj moramo biti fanatično privrženi. Jer, iste vrijednosti imaju suprotni aspekt na obje strane bivše Željezne zavjese, gdje smo i mi bili na pogrešnoj strani, u ambijentu

neslobodnog, "zatvorenog" društva i stagnantne socijalističke ekonomije. Britanci su, zapravo, napustili Uniju jer su uvjereni da su bolji od Unije, da imaju liberalnu ekonomiju i liberalne društvene institucije, koje briselski "eurosocijalizam" guši i sputava u razvoju.

Cameronov ludi uspjeh u vođenju britanske ekonomije koja se u europskom kontekstu izdvajala prinudio ga je da, kao savjestan čovjek, ponudi izbor, jer, kolikogod on sam mislio da je bolje i sigurnije ostati unutra, "varati" dokle se može, a zatim upotrebiti svu silu da se promijeni ukupna briselska strategija inertnog državnog kapitalizma, ni sam nije mogao poreći da je njegov vlastiti performans, zavidan ekonomski uspjeh, potkopao ono što je pokušavao sačuvati.

U Uniji vlada etatiistički kapitalizam, a što se tiče društvenih institucija, Europa je refeudalizirana. A što se djelovanja tržišta na tom "zajedničkom tržištu" tiče, najbolji je primjer bila koncesijska utakmica za izgradnju novog zagrebačkog aerodroma. Sad je sporedno što mu je cijena za dvije godine ugovaranja i pregovora o ugovoru narasla sa 195 na 365 milijuna eura, te što je garant kredita hrvatska država, a ne koncesionari, koji onda, zapravo, nikome nisu bili potrebni...

Ne, stvar je u tome što je francuski sindikat koji je formiran da zagrebačku zračnu luku preuzme sastavljen od jedne komplicirane mreže državnog, korporativističkog i privatnog krupnog kapitala sraslog u jedinstven entitet na način svojstven upravo francuskom dirigiranom kapitalizmu. Znatno dio koncesije na Plesu drži Aerodrom Charles de Gaulle, koji je pretežno u državnom vlasništvu. Drugi dominantni dio ima grupa "Bouygues", firma od 40 milijardi eura, teža od Hrvatske, koju drže dva brata Bouygues. Sa zaposlenicima firme (28,6%) imaju komotnu upravljačku većinu. Znači, kapitalističko-uposlenička firma koja radi s državom i za državu, udružena s pariškom državnim aerodromskom firmom, uzela je od hrvatske države zagrebački aerodrom te, kako sve nezavisne analize pokazuju, napravila ugovor kakav nikad ne bi privatnik potpisao s privatnikom, jer se ne vidi zarada, nego samo enormni trošak, uz mogućnost naplate manjka iz hrvatskog državnog budžeta. Tipični eurodeal. Kao što je netko davno napisao - dodaj najpoželjnijim stvarima na svijetu, kao što su dolari ili seks, prefiks euro, i pretvorit će se u drugorazrednu robu, pokislu salatu iz samoposluživanja.

Sad tu dolazi veliki "ali". I takva eurokapitalistička ekonomija superiorna je tvrdokornom socijalizmu koji još vlada u Hrvatskoj. Uzmimo, primjerice, firmu "Đuro Đaković" koja kotira na zagrebačkoj burzi i u posljednje vrijeme ima pozitivnu javnu recepciju, što, doduše, možda ima veze i s jako sposobnom agencijom Jugo&Skoko koju su angažirali. Ranije je pomagala Karamarku da ostvari odgovarajući uspjeh na izborima... "Đuro" je zaista srezao gubitak i sad posluje stabilno te zapošljava nešto više od 800 radnika u politički jako važnom Slavanskom Brodu. "Đuro" je, naravno, u pretežnom državnom vlasništvu, a 80% posla dobiva od države, jer radi za HEP i za vojsku. Treba li Hrvatskoj onih 126 vozila "Patria" koje se tu sklapaju? Tek bi poduža analiza obrambene politike dala sažet odgovor "ne treba", ali, nema sumnje, treba "Đuri" i treba politici koja je naručilac - strankama je važan Brod, kao što im je važan Sisak, pa ne dopuštaju da se ondje zatvori rafinerija, koja na žalost nema nikakvu budućnost.

Ukratko, državni socijalizam u Hrvatskoj gori je od europskog državnog kapitalizma. Sama Hrvatska iz toga neće nikad izaći, zato joj je potreban stabilni politički okvir kako bi se mogli aktivirati mehanizmi prinude koji će osigurati "bolne rezove". U sadašnjoj kampanji nitko ih i ne spominje. Najpriznatiji hrvatski ekonomist profesor Željko Lovrinčević misli da su političke elite, koje su prestale javno zagovarati reforme, "intelektualno kapitulirale", ali to je zato što on kao ekonomist ne razumije političare. Oni nisu intelektualno, nego politički kapitulirali. Osjećaju se dvostruko ugroženi - prvo od izravne konkurencije, a drugo strahom od nepredvidivih rezultata koje će postići ujedinjeni front očajnika okupljenih oko Živog zida. Ti ljudi nisu samo protiv reformi, nego protiv neprijazne stvarnosti, za povratak u neki fantazmagorični socijalizam, zemlju Dembeliju bez dugova i bez švicarskog franka, Eldorado što ga je otkrio njihov financijski guru, profesor Ivan Lovrinović, kojemu bi trebalo dodati srednji inicijal X da se olakša razlikovanje od regularnog Lovrinčevića. Znači, imamo rastući antikapitalistički blok i dvije veće stranke koje su svjesne da ne mogu provesti reformsku agendu. Ljevica zbog svog ideološkog hemunga uostalom također zazire od kapitalizma, a i od

Europe, bogate, konzervativne, oportunističke, narodnjačke, malograđanske i pobožne, bez eurokumunizma, osim nekoliko eurofilozofskih pozera.

Tko će tu onda provoditi reforme? Očito - Most. Oni nisu ničim ucijenjeni, pa mogu što hoće, iz komotne pozicije timunjera, s tim što je pitanje može li HDZ dati dovoljno veslača za tu korablju, a bude li potreban Bandić, bit će teško složiti koaliciju poštenjaka. Bez Bandića i bez Glavaša, s manjinama, te s IDS-om, to bi bila održiva koalicija za HDZ i Most, ali da se nešto tako izmanevrira potrebna je nevjerovatna spretnost u bordižanju, pa je možda sigurnije predvidjeti opći neuspjeh u sastavljanju vlade. Ja bih se u hrvatskoj situaciji uvijek kladio na propast svake pozitivne inicijative i pobjedu nepravde, pa jedino što ostaje je vjera u Europu, i u oktroirani kapitalizam povezan s velikom marčapijom koju narodi kolonijalnog mentaliteta moraju prigrliti. Ta korporativistička Europa nama je primjeren ambijent, poput neprežaljene Austro-Ugarske

IZMJENE POREZNIH OLAKŠICA

HDZ: Za prvo dijete odbitak 350 kuna, za drugo 450, za treće 550...

Autor: Frenki Laušić

Foto : BRUNO KONJEVIĆ / EPH

HDZ, SDP, Most, Pametno i ostale stranke su među onim stankama koje su u svojim izbornim programima navele konkretne porezne i druge mjere koje namjeravaju provesti u idućem mandatu, ali nitko od njih nije napravio proračunske projekcije i izračunao koliko to košta i kako će se sve to odraziti na prihode i rashode državnog budžeta.

Bez obrazloženja

Razlog za to, među ostalim, krije se i u činjenici da bi tada morali dodatno pojašnjavati svaku najavljenju mjeru, a to baš i nije poželjno jer su programi pisani namjerno tako da se određene najave mogu shvatiti dvosmisleno. Jedna od takvih najava je sadržana u obećanju HDZ-a da će u sklopu poreza na dohodak povećati neoporezivi dio primanja sa 2400 kuna na 3750 kuna, ali su jednako tako, bez detalja, naveli da će istovremeno doći do promjena u definiranju poreznih olakšica za djecu (koje iznose 1300 kuna po djetetu). Stoga smo pokušali u HDZ-u dobiti pojašnjenje te najave, a neslužbeno nam je rečeno da se porezne olakšice neće ukidati, nego da će doći do njihova redefiniranja s ciljem da osobe s manjim primanjima ne bi bile zakinute u odnosu na one s višim primanjima, kao što je to slučaj sada.

Međutim, taj odgovor je u suprotnosti sa službenim odgovorima kojeg je Jutarnji list dobio prije mjesec dana od HDZ-a, a u kojima se navodi da se ide prema ukidanju poreznih olakšica za djecu, ali uz uvođenje univerzalnog jedinstvenog doplatka za svu djecu bez obzira na zaposlenost i imovinsko stanje.

Stoga je očito da u HDZ-u još važu što napraviti po tom pitanju, a na ovom mjestu valja podsjetiti da je Vlada Tihomira Oreškovića u travnju Europskoj komisiji poslala prijedlog prema kojem bi se umjesto sadašnjeg modela uveo obračun po kojem se zaposlenim roditeljima odbija od poreza određeni iznos različit za prvo, drugo, treće, četvrto i svako daljnje dijete.

To je, kako neslužbeno doznajemo, najvjerojatnije rješenje koje će HDZ zastupati u svom programu. Naime, taj je model rađen u ministarstvu financija Zdravka Marića koji je najizgledniji kandidat za ostanak na toj funkciji ukoliko HDZ nakon izbora dobije priliku sastaviti vladu.

Prema tom modelu roditeljima bi se od poreza za prvo dijete odbijalo 350 kuna od porezne obveze, za drugo 450, za treće 550, a za četvrto i svako sljedeće 650 kuna. Zdravko Marić, tadašnji ministar financija, a trenutno tehnički ministar, tada je rekao da se o tom modelu raspravlja i da će do promjena svakako doći, ali da još nije definirano kojih.

U tom modelu bi radnicima s malim plaćama koji, na primjer, imaju jedno dijete, a plaćaju samo 200 kuna poreza, država uplatila još 100 kuna jer imaju pravo na 300 kuna poreznog odbitka za jedno dijete. Tako bi se dijelom ispravila nepravda da radnici s malim plaćama ne iskoriste u cijelosti porezni odbitak po sadašnjem modelu.

Utjecaj na proračun

No, uz to što se radi o iznimno važnim materijalnim pitanjima za sve zaposlene s djecom, ova priča je bitna i zbog učinka koji redefiniranje olakšica za djecu ima za prihode državnog proračuna. Naime, zbog poreznih olakšica za uzdržavane članove - djecu, nezaposlene supružnike i druge - u državni se proračun 2013. uplatilo 2,72 milijarde kuna manje, od čega se 1,88 milijardi odnosi na djecu.

Iz toga bi se moglo zaključiti da trenutno na ime poreznih olakšica za djecu porezni proračun prihoduje nešto više od dvije milijarde kuna manje nego da tih olakšica nema. A kako neke računice govore da HDZ-ov prijedlog izmjena poreza na dohodak iznosi oko četiri milijarde kuna, od čega se lavovski dio odnosi na povećanje neoporezivog dijela dohotka na 3750 kuna, jasno je da bi dio toga morali kompenzirati smanjivanjem troškova za porezne olakšice za djecu.

Inače, SDP je u svom odgovoru po ovom pitanju naveo kako namjeravaju povećati dječji doplatk za socijalno najugroženije, a porezne olakšice redefinirati da ih jače osjete obitelji s nižim primanjima, kao i da još nisu ispunjeni uvjeti za uvođenje univerzalnog dječjeg doplatka za svu djecu. Eto, baš zbog takvih dilema bi političke stranke, kada se nabacuju predizbornim obećanjima, morale za svako od njih navesti na koji način bi se odrazile na prihode i rashode državnog proračuna.

Naravno, njihovi ekonomski stratezi tvrde da će manjak prihoda zbog smanjivanja nekih poreza biti nadoknađen većim prihodima zbog većeg zapošljavanja i gospodarskog rasta, kao i da će obećanja o povećanju nekih prava biti financirana putem gospodarskog rasta. A drugi magični "dostavljač" svih tih obećanja je novac iz europskih fondova.

Teška 2017.

Stoga je i Martina Dalić, bivša HDZ-ova ministrica financija koja je istupila iz stranke prošle godine, pozvala političke stranke da naprave projekcije svojih proračuna i na taj način unaprijed naznače financijski okvir za svoja obećanja.

"Ne treba to biti ništa previše detaljno. Za početak ukupni prihodi, ukupni rashodi, nekoliko najvažnijih poreza i rashoda te deficit u sljedeće četiri godine. Već bi to za početak bio velik korak naprijed", ustvrdila je tim povodom Martina Dalić. I Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta je na tom tragu kada kaže da smo "u programima vidjeli vrlo malo suvislih novih ideja, a vizionarskih rješenja još manje" te da je "dojam da se Hrvatska intelektualno predala i ustuknula pred jeftinim populizmom". Pritom je dodao, dosta oštro, kako se čini da će "prave sadržajne promjene i programe Hrvatskoj raditi njezini vjerovnici, a ne političke strukture".

Slično po tom pitanju nastupa i Boris Lalovac, bivši SDP-ov ministar financija, kada suparnike iz HDZ-a, ali i kolege iz vlastite stranke upozorava da je ova godina u fiskalnom smislu bila predah zbog malih dospelja vanjskog duga, a da će nam iduće godine na naplatu doći 30 milijardi kuna duga i da će nam upravo strani vjerovnici uvjetovati ekonomsku politiku ako se sami ne "zbrojimo".

DANAS IZVJEŠĆE

Rasterećenje dohotka mač sa dvije oštrice: Porezna reforma ne smije ići na štetu gradova i općina

Autor: Gabrijela Galić

Foto: Davor Javorović/Pixsell

U prethodna dva mjeseca potrošačke cijene pale su 1,7 posto na godišnjoj razini, što nije zabilježeno od kada DZS vodi te podatke

Porezno rasterećenje dohotka s ciljem jačanja potrošnje, jedan je od ključnih elemenata kojima političke stranke mame birače. Bivšoj SDP-ovoj koalicijskoj Vladi isplatila se »mini porezna reforma« provedena koncem 2014. godine jer je oslobađanje dijela dohotka jače potaknulo potrošnju. Uoči prijevremenih parlamentarnih izbora političke stranke kao da se natječu u najavama daljnjeg poreznog rasterećenja građana koje se nikako ne može promatrati odvojeno od ostalih poreza. Naime, ono što se izgubi na rasterećenju dohotka, valja namaknuti na drugim prihodima, a iz onog što su stranke pred izbore servirale biračima ne vidi se na koji bi se način gubitak kompenzirao. Rast potrošnje teško može nadoknaditi gubitke na rasterećenju dohotka. I tu bi ponovo lokalna uprava mogla nastradati, kao što je bilo i prije gotovo dvije godine. Tada je porezno rasterećenje, prema procjenama, lokalnoj samoupravi iz proračuna izbilo oko 1,8 milijardi kuna, odnosno kako danas kaže Željko Turk, predsjednik Udruge gradova, 1,2 milijarde kuna. Dio tih sredstava tadašnja Vlada nadoknadila je povećanjem udjela gradova i općina u podjeli prihoda od poreza na dohodak sa 56,5 na 60 posto, dok je županijama udio u podjeli prihoda od poreza na dohodak podignut sa 16 na 16,5 posto. Proračun se u korist lokalaca odrekao i 1,5 posto prihoda od poreza na dohodak, a povećan je i udio koji ide lokalnoj samoupravi od poreza na promet nekretninama sa 60 na 80 posto.

Obećanja političara

U najboljem slučaju lokalna samouprava bi, zbog obećanja političara uoči izbora, mogla ostati bez gotovo milijardu kuna, no proračunska rupa koju bi moglo izazvati rasterećenje dohotka bez dodatnih mjera u poreznom sustavu u nekim političkim opcijama mogla bi narasti i preko pet milijardi kuna na godišnjoj razini.

U udruzi gradova ne žele puhati na hladno, odnosno žele vidjeti što će onaj tko osvoji izbore doista i napraviti u sustavu oporezivanja dohotka i kako će gubitke nadoknaditi lokalnoj samoupravi.

– Ja jesam za to da smanjimo obaveze na teret radnika, ali pritom treba voditi računa da mi ne dođemo u nezavidnu poziciju. Dakle, da smanjenju poreznog opterećenja rada, ali uz transparentan i jasan način kako će se to lokalnoj upravi nadoknaditi. Ako se to ne dogodi, neće biti dobro – veli Turk, objašnjavajući kako smanjenje prihoda lokalne samouprave u konačnici osiromašuje standard građana. On je pritom otvoren i za razgovore o smanjenju broja gradova i općina, ali samo ako se jasno vidi što će takva promjena donijeti.

Prema planovima Narodne koalicije, SDP računa na rast neoporezivog dijela plaće za 400 kuna, na tri tisuće kuna. Razmislit će o širenju osnovice za primjenu stope od 25 posto (koja se sada plaća na poreznu osnovicu od 2.200 do 13.200 kuna) te o pomicanju stope od 40 posto kojom se oporezuje osnovica iznad 13,2 tisuće kuna. Tvrde kako bi samo podizanje neoporezivog dijela dohotka »koštalo« oko 1,5 milijardi kuna. HDZ-ov plan dizanja neoporezivog dijela dohotka na 3.750 kuna, pak, »koštao« bi preko četiri milijarde kuna. Istodobno, HDZ-ov je plan najvišu stopu poreza na dohodak sniziti na 36 posto i primjenjivati na iznose od 20 tisuća kuna naviše. To znači da bi se značajno proširila porezna osnovica za primjenu srednje stope oporezivanja od 25 posto.

Kalkulacije što bi za proračun značile te promjene ne mogu biti pouzdane, jer dok god neka od opcija ne osvoji vlast i ne krene u realizaciju obećanja, neće se znati što sve doista prati populistička predizborna obećanja. No, u HDZ-u bi gubitak prihoda lokalne samouprave na oporezivanju dohotka nadomjestili tako da bi im prepustili prihod od oporezivanja kamata te poreza na promet nekretninama. Tako bi se moglo namaknuti 600-tinjak milijuna kuna, što znači da će ogromna rupa i dalje postojati.

Linićev pokušaj

Međutim, u HDZ-ovom programu stidljivo se najavljuje jedna velika novina koja će znatno proširiti bazu za oporezivanje dohotka. Naime, ta stranka najavljuje uvođenje koncepta sintetičkog dohotka, odnosno uključivanje svih dohodaka i izračun stope prema ukupno zarađenom dohotku. To znači da će drugi dohodak – svaki pojedinačni primitak koji nije plaća ili mirovina – od samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja, biti uključen u ukupan dohodak poreznog obveznika. Prema zadnjim podacima REGOS-a iz 3013. godine, drugi dohodak je ostvarivalo prosječno 50 tisuća građana na godišnjoj razini, a on je iznosio milijardu kuna.

Drugi dohodak u sustav oporezivanja dohotka pokušao je uvesti prvi ministar financija u SDP-ovoj koalicijskoj Vladi, Slavko Linić. No, zbog otpora koalicijskih partnera to mu nije prošlo. Tu su ideju odbacili u HNS-u nezadovoljniji činjenicom da će, primjerice, sveučilišni profesor za neki autorski rad umjesto 25 posto poreza plaćati porez prema stopama oporezivanja dohotka.

Ekonomist Željko Lovrinčević ističe kako je ovogodišnja predizborna kampanja izrazito populistička i orijentirana s jedne strane prema dužnicima, a druge standardu građana dok nitko ne govori o rashodovnoj strani proračuna. Najavljene promjene u poreznom sustavu, bez obzira o kojoj se opciji radilo, pritom se ne mogu gledati selektivno. Prosječno porezno opterećenje dohotka u Hrvatskoj nije visoko, ali je sustav složen i tu treba rješavati sve izuzetke.

Smanjenje opće stope znači i rast najniže stope PDV-a

Smanjenje opće stope PDV-a, što najavljuje HDZ, za sobom nužno povlači rast najniže stope PDV-a. Osim toga, rezolutan je Željko Lovrinčević, to bi značilo da se PDV u turizmu treba vratiti »na staro«, odnosno sniženu stopu samo na usluge organiziranog boravka. Što se tiče dohotka, Lovrinčević ističe kako je njegova složenost ključna te valja isključiti sve izuzetke.

– Treba zatvoriti rupe u oporezivanju dohotka, poput studentskih isplata, terenskih dodataka koji se često zloupotrebljavaju. Potom, pitanje je što je s oduzimanjem za umirovljenike, što je s područjima od posebne skrbi i ostalim olakšicama i izuzecima u oporezivanju dohotka, tretmanom djece kao poreznom olakšicom.... – ukazuje Lovrinčević. Kada bi se svi ti izuzeci u oporezivanju dohotka »sanirali« onda bi gubitak na promjeni oporezivanja dohotka bio 800 do 900 milijuna kuna što se može nadoknaditi porezom na imovinu i korigiranjem komunalne naknade. No, kako su programi stranaka populistički, bez sveobuhvatnih zahvata i promjena koje bi značile i da se pojedinim kategorijama obveznika nešto uzme, tako Lovrinčević procjenjuje da najavljene promjene kod nekih stranaka na godišnjoj razini nose gubitak od 5-6 milijardi kuna.

Hrvatskom je gospodarstvu stvarno potreban egzorcizam

Autor: Ivan Brodić/energypress.net

Ekonomski analitičar Velimir Šonje nedavno je rekao kako se ne trebamo zavaravati, većina predizbornih programa zapravo je platforma za vojsku aspiranata na javni novac i uhljebljenje u javnim poduzećima

Nakon tjedan dana predstavljanja predizbornih programa, a kada ne bismo htjeli gubiti vrijeme na pisanje tekstova, mogli bismo reći kako politici ovezemlje nasušno treba jedan egzorcist ili više njih.

Tako ekonomska analitičarka Maruška Vizek u današnjem Jutarnjem listu objasnila ono što iz Centra za javne politike i ekonomske analize govore već neko vrijeme. Radi se o tome kako čekamo vladu koja će ekonomiji dati okvir, a ne u njoj aktivno sudjelovati, naposljetku.

Sudeći prema programima svi relevantnih stranaka pred ove izbore posve je jasno kako stvari idu u potpuno suprotnom smjeru. Bilo je to jasno za vrijeme, sad već mitskog i povijesnog, sučeljavanja na Zorana Milanovića i Andreja Plenkovića na nacionalnoj dalekovidnici kada su se natjecali u obećanjima intervencije na tržište ili pak u stimuliranje gospodarstva potrošnjom poreznog novca.

Nastavilo se izjavama čelnika HDZ-a kojima obećava podržavljenje naše energetske kompanije uz tek neznatno neslaganje čelnika SDP-a u vidu želje za početkom dijaloga sa suvlasnikom MOL-om (što je politika koja je Karamarka stajala ostrašćenja, no to sada nije tema). Danas tome završni ton daje Nikola Grmoja, rekavši kako će Most na sve načine vratiti INA-u u državne ruke.

Dokaz kako je tome tako našli smo na okruglom stolu HUP-a gdje su se predstavniciviju stranaka natjecali u objašnjenju kako novih rezova neće biti. Kao da su čitali Krugmana u njegovoj prošloj kolumni u The New York Timesu prošloga ponedjeljka kada je napisao kako je naposljetku došlo vrijeme da države posuđuju novac, jer eto, od vremena Nixonova stvaranja novca bez pokrića to, valjda, ne čine. Dokaz smo mogli tražiti i u analizi debate, kada je ugledni novinar i komentator zaposlen, a blizak politikama Zorana Milanovića i Andreja Plenkovića, izjavio kako je važno zamijetiti kako su gotovo sve stranke odustale od velikih reformi pa je sada umjesto rezova ključna riječ kampanje poticaj – dakle potrošnja poreznog novca, našeg ili europskog, nevažno je.

Nešto nakon toga, oživjela je studija koju je za dio vlade Tihomira Oreškovića, radio jedan ugledni ekonomist srednjih godina. Samo što je studiju potpisao konzultant Davor Štern, piše u Globusu od prije nekoliko tjedana. Preporučuju oni da HEP, koji ima pristojan kreditni rejting, podigne kredit te isplati MOL (koji pozdravlja tu ideju, kažu neslužbeni izvori iz te kompanije) te stvori veliki državni energetska konglomerat, po uzoru na istočni tip državnog kapitalizma. Tom državnom braku HEP-a i INA-e trebali bi se pridružiti institut Hrvoje Požar i inženjerijski odjel Končara. No, takva bi megatvrtka (za hrvatske i regionalne razmjere) umjesto poticanja otkupila sve obnovljive izvore energije. Za vraćanje dugova, nisu rekli, ali vjerojatno računaju na porezne obveznike?!

Završni dokaz dobili smo danas kada je u Jutarnjem listu predstavljen program Narodne koalicije u kojem se uz već ranije koketiranje s nacionalizacijom INA-e, govori o javnoj kupovini dijela autocesta od austrijskog

Strabaga te se nastavlja koketirati sa idejom da država pomogne Podravki preuzeti Atlantic grupu, piše Energypress.net

Ekonomski analitičar Velimir Šonje nedavno je rekao kako se ne trebamo zavaravati, većina predizbornih programa zapravo je platforma za vojsku aspiranata na javni novac i uhlebljenje u javnim poduzećima. Kako je tome tako potpisniku je ovih redova, tijekom jedne televizijske emisije u prošloj predizbornoj kampanji priznala visokopozicionirana dužnosnica Grada Zagreba i stranke zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića. Objasnila je kako je to najjeftiniji način za nagraditi sve stranačke vojnike za rad u kampanji.

Uzgred, iz te su stranke danas podržali sindikalno protivljenje vraćanja duga za Petrokemijin plin PPD-u putem zaloga za državne dionice Jadrana. Miodrag Demo tom je prilikom rekao kako Petrokemija mora ostati javna strateška kompanija.

Ulogu egzorcista, kakvog spominje ekonomska analitičarka Maruška Vizek, ekonomistima još 1944. godine namijenio Ludwig von Mises. On je tada napisao kako je dužnost upozoriti na jedinu pravu alternaciju. Slobodno tržište ili državu kao poslodavca. Kao argument za nekoga egzorcista, umjesto konkluzije, mogle bi poslužiti riječima potpuno neočekivanog svjedoka. Sovjetskog komunista Lava Trockog. Kada je pao u nemilost mainstreama komunističke partije i voljenog vođe priznao je kako država poslodavac rezultira robovanjem i gladovanjem onoga tko se suprotstavi.

Željko Lovrinčević: Projekcija proračuna PR-ovska poruka za javnost

Autor: Nikolina Oršulić

Današnju prezentaciju proračuna stranke Pametno promatram samo kao PR-ovsku poruku za javnost, prokomentirao je eminentni hrvatski ekonomist Željko Lovrinčević pionirski pothvat stranke Pametno koja je danas predstavila svoj prijedlog trogodišnje projekcije državnog proračuna.

Inicijativa stranke Pametno da sve stranke podlegnu zakonskoj obvezi predstavljanja trogodišnje projekcije državnog proračuna prije izbora nije impresionirala Lovrinčevića koji smatra da je to ozbiljan posao koji se ne može obaviti u kratkom vremenu. Potrebne su simulacije učinka te se veći broj ljudi time treba kontinuirano baviti, a manje stranke za to nemaju ni dovoljno ljudi ni dovoljno profesionaliziranih struktura.

Međutim, o proračunu više ni ne odlučuju u potpunosti stranke jer je njegova prihodna i rashodna strana pod pritiskom Europske unije koja u okviru EDP-a, procedure prekomjernog proračunskog deficita, preuzima ingerenciju nad pojedinim područjima (na primjer, nad mirovinskim sustavom), objasnio je naš sugovornik.

Što se prijedloga reforme sustava poreza na dohodak tiče, Lovrinčević smatra da je to previše složeno područje koje zaista poznaju samo oni koji su imali prilike vladati.

– Nijedan stranački program nije rađen kao cjelovita porezna reforma jer ljudi koji su prezentirali te programe nemaju uvid u porezne baze niti normativni okvir koji iz njega proizlazi. Male stranke su outsajderi što se tiče poznavanja poreznog sustava, one nisu imale ni ministra financija. Jedine dvije stranke koje su imale uvida u stvarno stanje i koje se razumiju u taj sustav su HDZ i SDP. No, o njima ovisi hoće li njemu pristupiti ozbiljno ili populistički.

Osvrnuo se i na učestali politički PR kojim se govori samo o poreznim rasterećenjima, ali ne spominje se da smanjenje opće stope PDV-a podrazumijeva podizanje najniže stope PDV-a (na kruh, mlijeko) i dodatno oporezivanje, na primjer hotelskog smještaja u okviru turističkog sektora.

Također, reforma bi trebala obuhvatiti i ukidanje ili smanjenje izuzeća u poreznom sustavu jer se na njima gubi 44 milijarde kuna godišnje. Time bi se obrisala područja posebne državne skrbi i došlo bi do izjednačavanja osobnih odbitaka. Tek prelaskom na koncept sintetičkog dohotka može se ići na smanjenje poreza, smatra Lovrinčević.

Sandra Švaljek: Smanjenje broja jedinica regionalne vlasti na pet je logično, no istodobno i vrlo hrabro

Autor: Ato Markin

Stranka Pametno je u četvrtak u Osijeku predstavila kartu, koja predočava novi administrativno-teritorijalni ustroj Republike Hrvatske s pet regija i 123 urbana centra. Time su vrlo konkretno prikazali što reforma javne uprave i lokalno samouprave donosi pojedinoj regiji. Poručili su i kako smatraju da bi se, samo smanjenjem broja lokalnih jedinica, osigurao novac za značajno poboljšanje kvalitete života i usluga prema građanima.

– Znete li, primjerice, da danas u Hrvatskoj ima više od 1000 političkih čelnika i njihovih zamjenika na lokalnoj i područnoj razini? A kad još dodamo i druge koji primaju prihode od političkog mandata, dolazimo do brojke od 11.000 ljudi koji se plaćaju iz lokalnih proračuna. Mi taj broj želimo smanjiti na svega četvrtinu, poručili su tom prilikom iz stranke Pametno.

Ovom prigodom zatražili smo komentar Sandre Švaljek s Ekonomskog instituta za kometar teritorijalnog preustroja stranke Pametno. Švaljek smatra kako je smanjenje roja jedinica regionalne vlasti (županija) na pet je logično, no istodobno i vrlo hrabro. Također, kaže kako je reforma teritorijalnog ustroja jedna od politički teže provedivih reformi koja zahtijeva dobru pripremu te zrele i artikuliranu političku komunikaciju, budući da tek iznimno izvire iz volje samih građana te da građani uglavnom a priori ne prepoznaju koristi od takve reforme.

U nastavku prenosimo komentar Sandre Švaljek:

Teritorijalni preustroj povezan s fiskalnom i funkcionalnom decentralizacijom važan je za zadržavanje ljudi i gospodarskog života u svim njezinim područjima. O njemu treba konačno početi razgovarati ne samo u stručnim nego i u političkim krugovima, te stvoriti politički pritisak za provedbu ove reforme. U tom smislu, stranka Pametno je napravila hvalevrijedan iskorak kakav velike stranke neće samoinicijativno poduzeti jer im to naprosto ne dopušta politički pragmatizam.

Smanjenje broja jedinica regionalne vlasti (županija) na pet je logično, no istodobno i vrlo hrabro. Naime, u prijedlogu stranke Pametno Istra je npr. spojena s Primorsko-goransko i Ličko-senjskom županijom, a Dubrovačko-neretvanska sa Splitsko-dalmatinskom županijom. Taj bi prijedlog vjerojatno naišao neodobranje u Istarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Spajanje sjeverozapadnog i središnjeg dijela Hrvatske također bi moglo izazvati otpor. Slično vrijedi i za lokalnu razinu na kojoj Pametno predlaže okupnjavanje postojećih jedinica u 123 nove jedinice lokalne samouprave. No, ovaj prijedlog treba shvatiti kao izazov ostalim strankama da daju svoje prijedloge prihvatljive strukture regionalne vlasti koja bi bila racionalnija od sadašnje.

Reforma teritorijalnog ustroja jedna je od politički teže provedivih reformi. Zahtijeva dobru pripremu te zrelu i artikuriranu političku komunikaciju, budući da tek iznimno izvire iz volje samih građana te da građani uglavnom a priori ne prepoznaju koristi od takve reforme. Reforme teritorijalnog ustroja nailaze na podršku tek kada postane očito da postojeći teritorijalni ustroj predstavlja prepreku razvoju u cjelini ili nekom njegovom segmentu (npr. funkcioniranju sustava sekundarne zdravstvene zaštite koji ne može financijski podnijeti održavanje i kvalitetno opremanje bolnica u velikom broju regionalnih jedinica) ili kada je financijski potpuno neodrživ. U Hrvatskoj još uvijek ne postoji percepcija građana da je teritorijalni preustroj presudan za daljnji razvoj zemlje, niti oko toga postoji politički konsenzus, pa bi umjesto reforme kakvu predlaže Pametno bilo lakše provesti reformu koja bi se u većoj mjeri temeljila na dobrovoljnosti i primjeni instrumenata financijskih poticaja okrupnjavanju jedinica. Reformu kakvu predlaže stranka Pametno mogla bi provesti samo odlučna vlada s velikom parlamentarnom većinom kakvu u sadašnjim okolnostima ne očekujemo.

S obzirom na velike razlike u regionalnoj razvijenosti i fiskalnim kapacitetima jedinica lokalne i regionalne samouprave, umjesto jačanja porezne autonomije kakvu predlaže stranka Pametno, prednost bih dala značajnom povećanju pomoći izravnjanja, odnosno prerusmjeravanju sredstava prikupljenih na državnoj razini jedinicama lokalne i regionalne samouprave, uz dosljednu primjenu jasnih kriterija dodjele tih pomoći i uvažavajući razlike u razvijenosti. Veći stupanj porezne autonomije samo bi, naime, produbio postojeće razlike u razvijenosti dijelova Hrvatske.

Uz određene prilagodbe, prijedlog stranke Pametno daje kvalitetne smjernice za pripremu reforme teritorijalnog ustroja i nužnu decentralizaciju.

Ekonomistica Švaljek bacila se na brojke i izračunala koliko koštaju Bandićeva predizborna obećanja

Autor: Oriana Ivković Novokmet

Foto Marko Prpic/PIXSELL

Na sjednici Grada bit će uvršteno sedam populističkih mjera

Ekonomistica Sandra Švaljek, bivša gradonačelnica i kandidatkinja za gradonačelnicu Zagreba, poigrala se malo s brojkama, pa je izračunala koliko će građane koštati predizborna kampanja Milana Bandića. I to je samo dio troškova za populističke mjere kojima gradonačelnik kupuje glasače uoči izbora.

Na sljedećoj sjednici Grada uvršteno je devet mjera s kojima se Bandić razmahao u kampanji. Za neke još uopće nije jasno koliko će na kraju stajati, ali već ove razrađene teške su najmanje 15,3 milijuna kuna. Zbrojimo li tome Bandićeve darove s prethodne sjednice, za koje će potrošiti 41,8 milijuna kuna, ukupna svota se penje na 57,1 milijuna kuna.

Sedam populističkih mjera

Bilješku koju je Sandra Švaljek objavila na Facebooku objavljujemo u cijelosti:

Na sljedećoj sjednici Gradske skupštine Grada Zagreba koja će se održati 31. kolovoza nalazi se 9 točaka, sve predizborne. Prvih sedam točaka, koje je predložio gradonačelnik Bandić, svodi se na sljedeće:

1. Plaćanje premije dopunskog zdravstvenog osiguranja iz proračuna Grada Zagreba umirovljenicima, korisnicima novčane pomoći. Predlagatelj tvrdi da su sredstva osigurana u proračunu za 2016. godinu, što je dvojbeno jer odluka nije postojala u trenutku donošenja proračuna, a donosi se prije rebalansa proračuna. Nije naveden iznos potrebnih sredstava.

Za majke odgajateljice – 10 milijuna kuna

2. Plaćanje novčane pomoći za majku odgajateljicu iz proračuna Grada Zagreba. Predlagatelj tvrdi da će se sredstva osigurati u proračunu, rebalansom koji još nije predložen niti ga je donijela Gradska skupština. Procijenjena potrebna sredstva – 10 milijuna kuna u 2016. godini.

3. Financiranje „besplatnih“ udžbenika za sve pripadnike romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj za šk. godinu 2016./17. iz proračuna Grada Zagreba. Sredstva će se tek osigurati u proračunu, rebalansom koji još nije predložen niti ga je donijela Gradska skupština. Procijenjena potrebna sredstva – 3,6 milijuna kuna u 2016. godini.

4. Pomoć Gradu Petrinji za nabavu udžbenika za šk. godinu 2016./17. sredstvima proračuna Grada Zagreba. Sredstva će se tek osigurati u proračunu, rebalansom koji nije predložen niti ga je donijela Gradska skupština. Procijenjena potrebna sredstva – 1,7 milijun kuna u 2016. godini.
Nepoznat je trošak za znanstvenike i blokirane

5. Izgradnja 400 stanova na lokaciji Podbrežje (dio za stambene potrebe znanstvenika Sveučilišta u Zagrebu). Iz gradskog proračun plaćat će se najam novoizgrađenih stanova u nepoznatom iznosu koji će se tek planirati u proračunima u narednih deset godina.

6. Otpis duga, odgoda plaćanja i obročna otplata duga blokiranim građanima na teret gradskog proračuna. Nepoznati iznos potrebnih sredstava podmirit će se u narednim razdobljima.

7. Informiranje Vlade RH o namjeri preuzimanja Imunološkog zavoda od strane Grada Zagreba. U slučaju preuzimanja Imunološkog zavoda nepoznat iznos potrebnih sredstava trebat će podmiriti iz proračuna u narednim razdobljima.
Trajno će opterećivati proračun

“Sudeći prema naravi barem prve dvije mjere, s njima povezani izdaci bit će trajnog karaktera i opterećivat će proračun Grada Zagreba dok se mjere ne ukinu odlukom Gradske skupštine.

Samo kao dodatna informacija onima koji ne prate gradsku političku scenu: na prošloj sjednici Gradske skupštine skupštinskom većinom (Lista Milana Bandića, HDZ, HSS, HSU, HSP-AS i BUZ) donesena je odluka o financijskoj potpori građanima s protupravno izgrađenim priključcima na vodovodnu mrežu, koja će se financirati sredstvima Gradskog proračuna. Procijenjena potrebna sredstva – 41,8 milijuna kuna u naredne dvije godine.”, zaključuje Švaljek.

UGLEDNI MAKROEKONOMISTI UVJERENI Hrvatski BDP i u drugom tromjesečju porastao više od 2 posto

Autor: HINA

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Zahvaljujući rastu potrošnje, industrijske proizvodnje i investicija, kao i doprinosu turizma, makroekonomisti procjenjuju da je hrvatsko gospodarstvo u drugom tromjesečju ponovno poraslo više od 2 posto, ali sporije nego u prethodnom kvartalu.

Državni zavod za statistiku (DZS) objavit će krajem mjeseca prvu procjenu bruto domaćeg proizvoda (BDP) u drugom tromjesečju, a osam makroekonomista, koji su sudjelovali u anketi Hine, procjenjuje u prosjeku da je gospodarstvo poraslo za 2,3 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Njihove procjene rasta kreću se u rasponu od 2,1 do 2,5 posto. Bit će to već sedmo tromjesečje zaredom kako BDP raste, ali sporije nego u prethodnom, kada je gospodarstvo poraslo 2,7 posto na godišnjoj razini. Makroekonomisti u anketi Hine navode da se rast gospodarstva ponajviše zahvaljuje jačanju osobne potrošnje, najveće sastavnice BDP-a.

Snažan rast potrošnje i turizma

Na to ukazuje uspon prometa u trgovini na malo već 22 mjeseca zaredom, što nije zabilježeno od kada DZS vodi te podatke. Pritom je u drugom tromjesečju maloprodaja porasla za 3,3 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

"Osobna potrošnja ohrabrena je dobrim rezultatima u turističkoj predsezoni i sezonskim poboljšanjima na tržištu rada, dok na realan raspoloživi dohodak pozitivno utječe i nastavak pada prosječnih cijena potrošačkih dobara", navodi jedan od makroekonomista u anketi Hine.

Prema podacima DZS-a, prosječna neto plaća po zaposlenom u pravnim osobama izosila je za lipanj 5.686 kuna, što je realno 2,4 posto više nego u istom lanjskom mjesecu.

Osim zbog rasta plaća, jačanje potrošnje zahvaljuje se deflaciji i niskim cijenama energenata, što dovodi do povećanja raspoloživog dohotka građana.

Makroekonomisti ističu i kako su u prvom dijelu godine ostvareni odlični rezultati u turizmu. U prvih šest mjeseci broj noćenja turista u komercijalnim smještajnim objektima viši je za 4,4 posto u odnosu na isto lanjsko razdoblje, te je dosegnuo 16,5 milijuna.

Prihodi od turizma mogli bi ove godine dosegnuti rekordnih 8 milijardi eura, procjenjuju makroekonomisti, a "prelijevanje pozitivnih učinaka dobrih rezultata u turizmu odrazit će se na sastavnice BDP-a, osobito osobnu potrošnju", navodi se u anketi Hine.

Rast industrijske proizvodnje usporio

Pozitivno će na BDP utjecati i jačanje industrijske proizvodnje, koja je u drugom tromjesečju porasla 3,5 posto u odnosu na isto lanjsko razdoblje. To je, doduše, sporije nego u prethodnom kvartalu, kada je industrija skočila 6,8 posto, no proizvodnja neprestano raste već 17 mjeseci zaredom, što je njezin najdulji pozitivan niz od 2007. godine.

"Nešto sporiji rast BDP-a nego u prvom kvartalu predviđamo zbog usporavanja dinamike rasta industrijske proizvodnje i nižeg rasta izvozne aktivnosti, uz jačanje uvoza roba pri povećanoj domaćoj potražnji", navodi jedan od makroekonomista.

Robna razmjena mogla bi imati neutralniji utjecaj nego u prethodnim tromjesečjima, kada je snažan rast izvoza pozitivno utjecao na BDP. Prema podacima DZS-a, vrijednost hrvatskog robnog izvoza porasla je u prvih šest mjeseci 2,9 posto u odnosu na isto lanjsko razdoblje, na 43 milijarde kuna.

To se ponajviše zahvaljuje rastu gospodarstva Europske unije, najvećeg hrvatskog vanjskotrgovinskog partnera. Uvoz je istodobno porastao za 3,1 posto, na 71 milijardu kuna.

Tako je manjak u robnoj razmjeni Hrvatske s inozemstvom iznosio oko 28 milijardi kuna, što znači da je bio 3,4 posto viši nego u istom razdoblju lani.

"Dinamiku rasta domaćeg gospodarstva mogla bi blago usporiti nešto viša prošlogodišnja baza u promatranom razdoblju te očekivano dinamiziranje robnog uvoza", navodi se u anketi Hine.

Nastavak rasta investicija

Pozitivno bi na BDP trebao utjecati i nastavak rasta bruto investicija u fiksni kapital, koje su u prethodnom tromjesečju porasle za 4,3 posto na godišnjoj razini, četvrti kvartal zaredom.

"Rast BDP bit će, među ostalim, podržan investicijskom aktivnošću, dijelom potaknutom i boljim korištenjem sredstava iz europskih fondova", navodi jedan od makroekonomista u anketi Hine.

Na rast investicija ukazuje i podatak DZS-a o rastu fizičkog obujma građevinskih radova za 3,1 posto u prvih pet mjeseci ove godine u odnosu na isto lanjsko razdoblje.

I dok se od investicija očekuje poticaj BDP-u, analitičari nisu sigurni u pozitivan doprinos državne potrošnje, koja je u prethodnom kvartalu porasla za 0,6 posto na godišnjoj razini.

"Doprinos državne potrošnje mogao bi biti zanemariv u ovoj godini, s obzirom na ograničenu aktivnost države zbog utjecaja privremenog financiranja, a potom razdoblja tehničke Vlade", navodi jedan od makroekonomista u anketi Hine.

Povećane procjene za 2016.

Zahvaljujući dobrim pokazateljima u prvom polugodištu, gotovo svi makroekonomisti povećali su procjene rasta gospodarstva u cijeloj 2016.

Prema najnovijoj anketi Hine, osam makroekonomista u ovoj godini u prosjeku očekuju rast BDP-a za 2,1 posto, dok su prije tri mjeseca očekivali 1,4 posto.

Pritom se njihove procjene rasta kreću u rasponu od 1,8 do 2,3 posto.

I Hrvatska narodna banka (HNB) povećala je nedavno procjenu rasta BDP-a u ovoj godini na 2,3 posto, dok je prije očekivala 1,8 posto.

Ekonomski institut Zagreb (EIZ) i Međunarodni monetarni fond (MMF) očekuju, pak, rast hrvatskog gospodarstva za 1,9 posto, dok Europska komisija procjenjuje da će rast BDP-a iznositi 1,8 posto.

Sve te procjene blizu su procjenama Vlade, koja je proračun u ovoj godini temeljila na očekivanom rastu gospodarstva od 2 posto.

Pozitivni i negativni rizici

Pozitivno do kraja godine na gospodarstvo, smatraju makroekonomisti, utjecati još jedna dobra turistička sezona i nastavak rasta potrošnje.

"Pozitivan doprinos dat će uspješna turistička sezona, a do kraja godine očekujemo i zadržavanje pozitivnog trenda rasta osobne potrošnje te potvrdu trenda oporavka investicija, uz zasad limitiran negativan utjecaj političke situacije na investicijsku aktivnost", navodi jedan od makroekonomista u anketi.

No, puno toga ovisit će i o vanjskom okruženju, poput rasta gospodarstva EU-a, najvećeg hrvatskog vanjskotrgovinskog partnera, i kretanja cijena nafte.

"Usporavanje rasta na globalnoj razini, uz očekivani blagi rast cijena energenata na svjetskom tržištu, u nastavku će godine utjecati na usporavanje dinamike gospodarskoga rasta u Hrvatskoj", zaključuje jedan od makroekonomista u anketi Hine.

MIŠLJENJE PODUZETNIKA

Za veliku koaliciju još je prerano, ne bi donijela ništa dobro!

Autor: Marina Šunjerga

Foto: Žarko Bašić/Pixsell

Božo Petrov tvrdi da će HDZ i SDP dogovoriti koaliciju da bi mogli zadržati postojeći državni sustav koji su sami stvorili

Nakon jednih neizvjesnih izbora, političke nestabilnosti koja je obilježila 2016. te prognoza da će nadolazeći parlamentarni izbori polučiti sličnim omjerom snaga najvećih političkih stranaka HDZ-a i SDP-a, u javnosti se plasira ideja o velikoj koaliciji koju formalno u izjavama odbacuju obje političke opcije što je i očekivano s obzirom na to da smo u kampanji.

Ni Italija i Grčka nisu pristale

Ipak, ideju o velikoj koaliciji odbacuju i gospodarstvenici – jedan dio njih ne vjeruje da je moguć dogovor Andreja Plenkovića i Zorana Milanovića, a dio zazire od takvog scenarija jer su uvjereni da bi doveo do podjele plijena u kojem se ne bi vodilo računa o nužnosti reformi i ograničavanja državne potrošnje, već o uhljebljivanju kadrova s jedne i druge strane.

– Velika koalicija? Za nju je prerano! Možda za deset godina kada se stranke demokratiziraju i kada dogovori budu počivali na programima. Danas ona ne bi donijela ništa dobro, dapače samo bi napravila još veću blokadu sustava – komentar je iskusnog poduzetnika Branka Roglića koji upravlja sustavom tvrtki u 14 zemalja. Ne odbacuje da bi velika koalicija bila korisna za zemlju kojoj su potrebne strukturne reforme, ali drži da HDZ i SDP u koaliciji danas ne bi bili funkcionalni te da bi međusobno podmetanje dovelo do izrazito nesposobne vlade i blokade. Postoje i drukčija mišljenja pa dio poduzetnika drži da dogovor nije nemoguć,

ali da bi za budućnost Hrvatske bio poguban. Velika koalicija dobra je opcija u vremenima krize, kažu, a nikako u vrijeme prosperiteta. Dođe li do velike koalicije, velike će se stranke opustiti, kažu nam sugovornici, i zaboraviti na štednju što bi u konačnici moglo zaustaviti krhak rast domaće ekonomije. U tom slučaju nema smanjenja broja ministarstava, a vjerojatno bi se odugovlačila i privatizacija, odnosno svi potezi koji bi mogli dovesti do smanjenja državnog aparata, a stranke bi se iscrpljivale i u pokušajima da ne naprave pogrešku koja bi dovela do gubitka naklonosti birača pa bi moglo doći i do svojevrsne blokade rada. Ne zaboravlja se ni da je eventualni neuspjeh velike koalicije velika opasnost za stabilnost političke scene jer otvara širok prostor za nove projekte koji su, pokazuju europski trend, ekstremno lijeve ili desne ideje.

Sigurnosna renta tjera BDP

– Velika koalicija ima smisla u vremenima vanjske ugroze ili ako je sklopljena na programskim osnovama. Budući da dvije velike stranke nemaju detaljno razrađene programe, osim HDZ u slučaju porezne politike, a nema ni vanjske ugroze, takav savez nema smisla – kaže makroekonomist Željko Lovrinčević koji ističe da su vjerovnici u svim europskim državama koje su imale visok dug i pad BDP-a nastojali nametnuti veliku koaliciju kao rješenje. Ni Španjolska, ni Portugal ni Italija, pa čak ni Grčka na to rješenje nisu pristale, podsjeća Lovrinčević, a argument da je velika koalicija potrebna za provedbu reformi odbacuje napominjući da je svaka hrvatska Vlada imala dovoljno saborskih ruku za provedbu.

Ni na ekonomiju takva kombinacija ne može značajnije pozitivno utjecati, kaže Lovrinčević, jer Hrvatska, a svakako i Španjolska koja raste po stopi od 3,5 posto BDP-a, egzistira na "sigurnosnoj renti", odnosno profitira na činjenici da je sigurna zemlja bez terorizma što znatno povećava turističke prihode i tjera BDP na rast. Uz argumente koji su dali ekonomisti i poduzetnici nameće se zaključak da veliku koaliciju u Hrvatskoj priželjkuju tek vjerovnici kojima je u interesu da zaštite svoj novac kroz jaču političku stabilnost i opcijama koje u toj suradnji ne bi sudjelovale, poput Mosta čiji je čelnik Božo Petrov u nedjelju ponovno otvorio mogućnost sklapanja velike koalicije HDZ-a i SDP-a.

– Postoji mogućnost velike koalicije, jer inače nije održiv sustav koji su stvorili. Srušena je Vlada samo zbog toga što nisu mogli uživati ono što su uživali zadnjih 20 godina i to im je Most napravio. Ovo je prvi put da ni HDZ ni SDP nisu mogli koristiti državnu blagajnu kao svoju samoposlugu – komentirao je Petrov.